

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Kristýna Lungová

**Haiti – zkušenosti aktérů humanitární a
rozvojové pomoci**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci den

.....

podpis

Děkuji doc. RNDr. Pavlu Nováčkovi, CSc. za odborné vedení práce, pomoc a cenné rady při koncipování bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna LUNGOVÁ**
Osobní číslo: **R09812**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Haiti - zkušenosti aktérů humanitární a rozvojové pomoci**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zhodnotit zkušenosti aktérů humanitární a rozvojové pomoci na Haiti. Struktura práce 1. Úvod 2. Vymezení problematiky metodologie 3. Charakteristika země 4. Humanitární pomoc po zemětřesení 5. Rozvojová pomoc 6. Diskuze 7. Závěr 8. Případné přílohy

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BRODWIN, Paul. Medicine and Morality in Haiti : The contest for healing power. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. 240 s. **BUSS, Terry F.;** **GARDNER, Adam.** Haiti in the Balance : Why foreign aid has failed and what we can do about it. Washington D.C. : Brookings Institution Press, 2008. 230 s. **FARMER, Paul.** Pathologies of Power: Health, Human Rights, and the New War on the Poor, Berkeley: University of California Press, 2003, 2005 edition: ISBN 978-0-520-24326-2 **FARMER, Paul;** **FAWZI, Mary C Smith;** **NEVIL, Patrice.** Unjust embargo of aid for Haiti. Lancet [online]. 2003, Vol. 361, Issue 9355. Dostupný z WWW: <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?sid=15458801-6033-4eee-833e-4c8163c3f4dd%40sessionmgr114&vid=4&hid=125&bdata=JnNpdGU9ZWWhvc3Qt> **NOVÁČEK, Pavel, et al.** Marshall Plan for Haiti. Olomouc : Palacky University, 2005. 86 s. The World Bank. Haiti : Public Expenditure Management and Financial Accountability Review. Washington D.C. : World Bank Publications, 2008. 282 s.

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **17. května 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 17. května 2011.

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	1
SEZNAM OBRÁZKŮ	4
SEZNAM TABULEK.....	4
POUŽITÝ SOFTWARE	4
1. ÚVOD.....	5
2. CÍL PRÁCE A METODOLOGIE	6
3. CHARAKTERISTIKA ZEMĚ.....	7
3.1. FYZICKO – GEOGRAFICKÁ SFÉRA	7
3.2. SOCIO-EKONOMICKÁ SFÉRA	7
3.2.1. <i>Administrativní členění</i>	8
3.2.2. <i>Ekonomika</i>	9
3.2.3. <i>Oficiální rozvojová pomoc</i>	11
3.2.4. <i>Státní zřízení</i>	11
3.3. HISTORIE HAITI	12
3.3.1. <i>Od objevení po kolonialismus</i>	13
3.3.2. <i>Od získání nezávislosti do počátku 20. století</i>	14
3.3.3. <i>Období diktátorství</i>	17
4. ZEMĚTŘESENÍ JAKO PŘÍKLAD PŘÍRODNÍ KATASTROFY.....	19
4.1. PŘÍČINY ZEMĚTŘESENÍ (TEKTONICKÉ DŮVODY).....	19
4.2. POPIS ZEMĚTŘESENÍ.....	20
4.3. NÁSLEDKY ZEMĚTŘESENÍ	21
4.3.1. <i>Stavební systém</i>	21
4.3.2. <i>Varovný systém</i>	22
4.3.3. <i>Politický systém</i>	22
4.4. POMOC PO ZEMĚTŘESENÍ	23
4.4.1. <i>Mezinárodní odpověď</i>	24
4.4.2. <i>Logistické problémy</i>	25
4.4.3. <i>Bezpečnost</i>	25
4.4.4. <i>Plán na obnovu Haiti</i>	26

4.4.5. Kritika	27
5. ČESKÁ A SLOVENSKÁ HUMANITÁRNÍ POMOC.....	29
5.1. ČLOVĚK V TÍSNI.....	29
5.1.1. Dětská centra	30
5.1.2. Vzdělání	30
5.1.3. Prevence cholery.....	31
5.1.4. Prevence katastrof	31
5.2. CHARITA ČR.....	31
5.3. SLOVENSKÁ KATOLICKÁ CHARITA	33
5.4. ADRA	34
5.4.1. Stany a voda pro obyvatele regionu Petit Goave	34
5.4.2. Výstavba provizorních přístřeší.....	35
5.4.3. Podpora zemědělství v Petit Goave	35
5.5. ZKUŠENOSTI HUMANITÁRNÍCH PRACOVNÍKŮ NA HAITI.....	35
6. ROZVOJOVÁ POMOC ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLIKY	38
6.1. VZDĚLÁNÍ.....	38
6.1.1. Historie vzdělávacího systému.....	38
6.1.2. Vzdělávací systém	38
6.1.3. Problémy ve vzdělávacím systému.....	39
6.1.4. Projekt Adopce na dálku Arcidiecézní charity Olomouc.....	40
6.1.5. Adopce na dálku Slovenské katolické charity.....	42
6.1.6. Zhodnocení rozvojové spolupráce v oblasti vzdělání	43
6.2. ZDRAVOTNICTVÍ	44
6.2.1. Zdravotnické projekty Vysoké školy sv. Alžběty v Bratislavě	46
6.2.2. Zkušenosti českého lékaře.....	48
6.3. ZEMĚDĚLSTVÍ	49
6.3.1. Problémy.....	50
6.3.1.1. Vlastnictví půdy	50
6.3.1.2. Eroze půdy	51
6.3.2. Projekt Obnova zdrojů obživy – Charita ČR.....	52
6.3.3. Podpora zemědělství v Petit Goave	54
6.3.4. Zkušenosti rozvojových aktérů na Haiti.....	55

6.4.	INFRASTRUKTURA.....	56
6.4.1.	<i>Elektrická energie</i>	57
6.4.2.	<i>Doprava</i>	57
6.4.3.	<i>Voda a sanitace</i>	58
6.4.4.	<i>Telekomunikace</i>	58
6.4.5.	<i>Projekt na výstavbu studní</i>	59
7.	DISKUZE	62
8.	ZÁVĚR	65
9.	SHRNUTÍ	68
10.	SEZNAM LITERATURY	70

Seznam zkratek

ADRA	Adventistická nadace pro pomoc a rozvoj
ACHO	Arcidiecézní charita Olomouc
ACTED	Agence d'Aide à la Coopération Technique Et au Développement <i>Agentura pro technickou spolupráci a rozvoj</i>
ADRA	Adventistická nadace pro pomoc a rozvoj
ASB	Architektúra, stavebnictvo, byznis
CAMEP	Central Autonome Métropolitaine d'Eau Potable <i>Centrální metropolitní úřad pro pitnou vodu</i>
CIA	Central Intelligence Agency <i>Ústřední zpravodajská služba</i>
CIMIC	Civil-Military Co-operation <i>Jednotky civilní a vojenské spolupráce</i>
CRS	Catholic Relief Services <i>Humanitární organizace katolické společnosti v USA</i>
DAC	Development Assistance Committee <i>Výbor pro rozvojovou spolupráci</i>
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule Zürich <i>Švýcarský federální technologický institut</i>
EU	European Union <i>Evropská Unie</i>
FAO	Food and Agriculture Organization <i>Organizace OSN pro výživu a zemědělství</i>
FLM	Finnish Lutheran Mission <i>Finská luteránská misie</i>
HNP	Haitian National Police <i>Haitská národní policie</i>
ICRC	International Committee of the Red Cross <i>Mezinárodní výbor Červeného kříže</i>
IDB	Inter-american development bank <i>Meziamerická rozvojová banka</i>

IFRC	International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies <i>Mezinárodní Federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce</i>
IHRC	Interim Haiti Reconstruction Commission <i>Prozatímní komise pro rekonstrukci Haiti</i>
IOM	International Organization for Migration <i>Mezinárodní organizace pro migraci</i>
MENFP	Ministère de la l'Éducation Nationale et de la Formation Professionnelle <i>Ministerstvo školství a odborného vzdělání</i>
MINUSTAH	United Nations Stabilization Mission in Haiti <i>Mise OSN pro stabilizaci Haiti</i>
NASA	National Aeronautics and Space Administration <i>Národní úřad pro letectví a kosmonautiku</i>
OCHA	Office for Coordination of Humanitarian Affairs <i>Úřad pro koordinaci humanitární činnosti</i>
ODA	Official Development Assistance <i>Oficiální rozvojová pomoc</i>
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development <i>Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj</i>
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights <i>Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva</i>
OSN	Organizace spojených národů
OSOCC	On-Site Operations Coordination Centre <i>Operační centrum koordinace činností na místě akce</i>
PAHO	Pan American Health Organization <i>Panamerická zdravotnická organizace</i>
SNEP	Société National des Eaux Potable <i>Národní společnost pro pitnou vodu</i>
SKCH	Slovenská katolícká charita
TELECO	Telecommunications d'Haiti <i>Haitská telekomunikace</i>
UNASUR	Union of South American Nations <i>Unie jihoamerických národů</i>

UNDAC	United Nations Disaster Assessment and Coordination <i>Organizace Spojených národů pro hodnocení katastrof a koordinaci</i>
UNDP	United Nations Development Programme <i>Rozvojový program OSN</i>
UNFPA	United Nations Population Fund <i>Populační fond OSN</i>
UNICEF	United Nations Children's Fund <i>Dětský fond OSN</i>
USA	United States of America <i>Spojené státy americké</i>
USAR	Urban Search and Rescue <i>Vyhledávací a záchranný odřad do obydlených oblastí</i>
USGS	United States Geological Survey <i>Geologický výzkum Spojených států</i>
WB	World Bank <i>Světová banka</i>
WFP	World Health Organisation <i>Světový potravinový program</i>
WHO	World Trade Organization <i>Světová zdravotnická organizace</i>

Seznam obrázků

Obr. 1 Administrativní oblasti Haiti	9
Obr. 2 Zlomový systém Velkých Antil	19
Obr. 3 Města se školami z projektu Adopce na dálku ACHO	41
Obr. 4 Místa škol s projektem Adopce na dálku SKCH	43
Obr. 5 Místa zdravotnických zařízení VŠ sv. Alžběty	47
Obr. 6 Místa, kde Charita ČR implementuje zemědělský projekt	53
Obr. 7 Město se zemědělským projektem organizace ADRA ČR	54
Obr. 8 Oblasti, kde o. s. Fidcon vrtá studny	60

Seznam tabulek

Tab. 1 Přehled historických zemětřesení na Haiti	20
Tab. 2 Indikátory zdraví	45

Použitý software

ArcGIS 10 společnosti ESRI – software pro tvorbu map

1. Úvod

Haiti dnes nejchudší země západní polokoule, kde se koncentrují snad všechny problémy rozvojového světa, patřilo k nejbohatší francouzské kolonii, díky čemu si také v období své největší slávy vysloužilo označení Perla Karibiku. Ve své koloniální době bylo Haiti bohatší než Spojené státy americké a jako první černošská země na západní polokouli získalo nezávislost. Všechny tyto události mohly být předpokladem k rozvoji v prosperující zemi. Haiti si však od získání nezávislosti prošlo temnou historií – bylo svědkem genocidy, čtyř masakrů, jednoho z nejbrutálnějších otrockých systémů v karibské oblasti, nesčetných občanských válek, diktátorů a dvou zahraničních invazí. Na osudu země se významně podepsaly také USA a Francie podporováním absolutistických režimů a upevňováním svého vlivu na ostrově.

Do země od druhé poloviny 90. let proudí obrovské množství zahraniční rozvojové pomoci. Na Haiti pracuje nejvíce neziskových organizací na hlavu obyvatele, a přesto zůstává jednou z nejchudších a nejhůře spravovaných zemí světa. Po opakovaných neúspěších a nedosažení kýžených výsledků začal zájem o zemi jak u mezinárodních donorů, tak i u široké veřejnosti pomalu upadat. Jen občas se na televizních obrazovkách objevily zprávy o ničivých hurikánech, nepokojích a pučích.

Na počátku roku 2010 Haiti postihla nejhorší katastrofa v celé jeho historii. Hlavní město Port-au-Prince s dvěma miliony obyvatel bylo zničeno silným zemětřesením. Po této katastrofě se znovu rozhořely diskuze o nutnosti efektivní a dlouhodobé pomoci.

Česká republika na Haiti nikdy neměla své trvalé zastoupení. Země se také nikdy nedostala do předního zájmu české zahraniční politiky. Kromě České katolické charity a občanského sdružení Fidcon v zemi do roku 2010 nepůsobily žádné české nevládní neziskové organizace. Arcidiecézní charita v Olomouci navázala jako první v roce 2005 spoluprací s misionářem Romanem Musilem působícím ve farnosti Baie de Henne. Sdružení Fidcon pracuje na Haiti od roku 2007. Ostatní nevládní organizace přijely na Haiti až během humanitární krize po zemětřesení.

Od zemětřesení uplynuly dva roky. Mnoho mezinárodních vládních i nevládních organizací opouští zemi. Zemětřesení v Lisabonu v roce 1755 podle Voltaira posloužilo jako indikátor toho, že Bůh není dobrý. Co bude možno říct o zemětřesení v roce 2010 v Port-au-Prince?

2. Cíl práce a metodologie

Cílem mé bakalářské práce je na základě vybraných českých i slovenských projektů charakterizovat zkušenosti humanitárních a rozvojových aktérů na Haiti.

Úvodní kapitola přináší přehled základních fyzicko-geografických a socioekonomických indikátorů. Zvláštní pozornost bude kladena na historický vývoj země, který je nezbytný pro pochopení kulturních, politických i ekonomických problémů na Haiti.

Následující kapitola se věnuje nedávnému zemětřesení, díky němuž se země dostala zpět do pozornosti mezinárodního společenství. Po vysvětlení příčin a důsledků přírodní katastrofy kapitola pokračuje analýzou poskytované mezinárodní humanitární pomoci doplněnou o kritiku získanou z evaluací a zpráv neziskových i mezinárodních organizací.

Další kapitola se již konkrétně věnuje humanitární pomoci České a Slovenské republiky po zemětřesení v roce 2010. U vybraných organizací se klade důraz na konkrétní humanitární projekty. Celá kapitola je uzavřena soupisem zkušeností humanitárních pracovníků zasahujících na Haiti v roce 2010.

Poslední kapitola se dělí do čtyř částí rozdělených podle sektoru rozvojového zaměření. Po charakteristice konkrétního sektoru jsou uvedeny příklady současných projektů obohacené o postřehy a zkušenosti rozvojových aktérů.

Při psaní bakalářské práce byla použita rešeršně-kompilační metoda, skládající se ze sbírání a kompletace poznatků jak historických, tak současných a jejich následná interpretace v textu. Pro získání informací byly využívány dostupné internetové a knižní zdroje převážně v anglickém jazyce. Obrázky č. 1, č. 3-8 byly vytvořeny v programu ArcMap společnosti ESRI.

Jednotlivé kapitoly jsou doplněny informacemi z rozhovorů, v rámci nichž jsem získala informace o činnosti a zkušenostech českých i slovenských nevládních organizací a jednotlivců působících na Haiti. Do práce jsem zahrнула i rozhovor s haitským knězem Rodolphem Balthazarem, který umožňuje nahlédnout do dané problematiky očima Hait'ana.

V práci se promítají různorodé názory aktérů humanitární a rozvojové pomoci s oficiálními dokumenty a evaluacemi mezinárodních organizací.

3. Charakteristika země

Haiti zůstává nejchudší a nejnestabilnější zemí západní polokoule a zároveň i zemí nejméně srozumitelnou pro pozorovatele zvenčí, zemí velkých protikladů, kde chudoba venkova poskytuje kontrastní pozadí výstřelkům moderních technologií v metropoli. Haiti se v mnoha ohledech podobá spíše státům v subsaharské Africe než státům v Karibském moři.

3.1. Fyzicko – geografická sféra

Haitská republika s hlavním městem Port-au-Prince se nachází v západní části ostrova Hispaniola, který je po Kubě druhým největším ze souostroví Velkých Antil. Haiti sousedí pouze s Dominikánskou republikou, s níž sdílí 360 km dlouhou hranici. Pobřeží ze západu a jihu omývá Karibské moře, ze severu pak Atlantský oceán. Území je tvořeno několika paralelními horskými pásmy oddělenými širokými říčními údolími a malými rovinami u pobřeží. K Haitské republice patří i menší ostrovy La Gonâve, La Tortue (Tortuga), Les Cayemites, Ile de Anacaona, a La Grande Caye. Převažuje tropické pasátové podnebí, nicméně vlhkost vzduchu nedosahuje tak vysokých hodnot jako v jiných částech Karibiku. Tropické deštné pralesy pokrývají svahy hor, nižší polohy pak savany a křoviny. Mezi nejvýznamnější vodní toky patří řeka Guayamouc a Artibonite (Britannica, 2012a).

Rozloha: 27 750 km²

Nejnižší bod: Karibské moře (0 m. n. m).

Nejvyšší bod: Pic de la Selle (2 680 m. n. m.)

Průměrná nadmořská výška: 490 m. n. m.

Délka pobřežní linie: 1 771 km

(CIA – The Factbook, 2012)

3.2. Socio-ekonomická sféra

Haiti patří k zemím s největší hustotou zalidnění, porodností a zároveň s nejzranitelnějším životním prostředím. Nefunkční stát, kde asi ¾ obyvatelstva žijí pod

hranicí chudoby, není schopen adekvátně odpovídat na demografické změny, jako je velký populační růst,¹ vysoká porodnost a rychlá urbanizace. Kvůli této neutěšené situaci zemi každoročně opouštějí tisíce lidí. Odcházejí většinou do USA, Kanady, Francie, Dominikánské republiky a dalších karibských ostrovů.

Počet obyvatel (2010): 9 993 247 obyvatel

Hustota obyvatel (2010): 360 obyv./km²

Přírůstek obyvatelstva (2011): 0, 89 %

Struktura obyvatel (2011): 0 – 14 let: 35, 9 %

15 – 64 let: 60, 1 %

65 let a více: 3, 9 %

Očekávaná délka života (2011): 64 let ženy/ 61 let muži

Úmrtnost dětí do 5 let (2011): 52, 44/1 000 živě narozených

Etnické složení: 95 % černoši, 5 % běloši a mulati

Náboženství (2011): 80 % římskokatolíci, 16 % protestanti, 1 % bez vyznání, 3 % další vyznání

Úřední jazyk: francouzština, kreolština

Gramotnost (2010): 52, 9 %

Urbanizace (2010): 52 %

Míra čisté migrace (2011): -8 migrantů/1000 obyvatel

Procento městského obyvatelstva žijícího ve slumu (2011): 85, 7 %

Procento lidí s přístupem k nezávadné vodě (2008): 71 % ve městě, 55 % na venkově

(Zdroje: The World Bank 2012, CIA – The Factbook 2012, U. S. Census Bureau 2012, World Resources Institute 2011, WHO/UNICEF 2010)

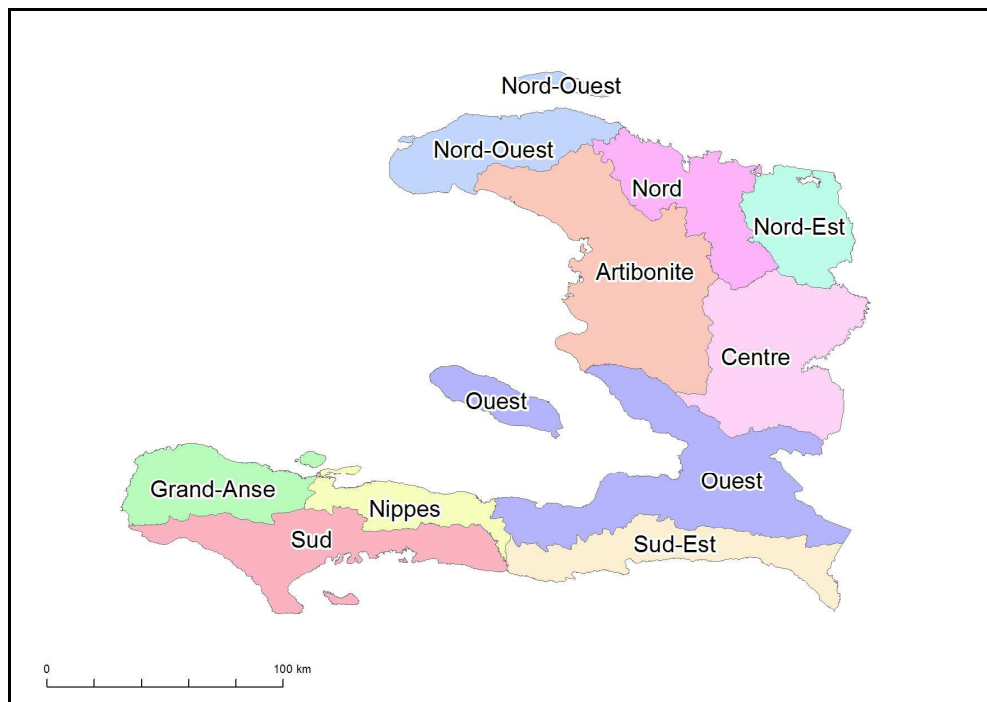
3.2.1. Administrativní členění

Haiti je rozděleno do 10 správních oblastí, které se dále dělí do 41 městských obvodů a 112 samosprávních obcí.

Správní oblasti s hlavními městy: Artibonite (Gonaïves), Centre (Hinche), Grand'Anse (Jérémie), Nippes (Miragoâne), Nord (Cap-Haïtien), Nord-Est (Fort-

¹ Podle odhadů by Haiti v roce 2040 mělo mít 20 milionů obyvatel (Lundahl, 2011).

Liberté), Nord-Ouest (Port-de-Paix), Ouest (Port-au-Prince), Sud-Est (Jacmel), Sud (Les Cayes) (CIA – The Factbook, 2012).

Obr. 1 Administrativní oblasti Haiti

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

3.2.2. Ekonomika

Od získání nezávislosti Haiti pozvolna ztrácelo někdejší slávu nejbohatší francouzské kolonie. Postupně se země ekonomicky propadala kvůli nevhodné ekonomické politice, nedostatku veřejných investic do lidských zdrojů, politické nestabilitě, nerozvinuté infrastruktuře, odchodu velké části inteligence a práceschopné populace do zahraničí a nefunkčnímu soudnímu systému.

Země má nedostatek přírodního bohatství a domácích zdrojů energie. Zemědělství zaujímá tradiční klíčovou pozici v haitské ekonomice – generuje více jak 1/4 HDP a zaměstnává asi 2/3 ekonomicky aktivního obyvatelstva (Verner et Egset, 2007). K hlavním zemědělským plodinám patří káva, mango, banány, cukrová třtina, rýže, kukuřice, maniok, proso a vzácná tropická dřeva. Nejvýznamnější ekonomickou plodinou je káva, jejíž cena na světových trzích kolísá. Zemědělci tak snižují její produkci a soustředí se spíše na pěstování plodin pro vlastní potřebu (The World Bank, 2008). Ale i tak poptávka po základních potravinách převyšuje nabídku. Vážným

problémem bránícím rozvoji zemědělství je velká eroze půdy vzniklá odlesněním na počátku 20. století. Dnes lesy pokrývají pouze 2 % celkové rozlohy země. Eroze snižuje úrodnost půdy a odlesnění násobí účinek povodní.

Průmyslová výroba se podílí na HDP jen 11 %, za to však tvoří 75 % - 80 % celkového exportu země. Průmysl je založen na levné pracovní síle, proto je zaměřen hlavně na výrobu obuvi, textilií, potravin a nápojů (Lundahl, 2011). Haiti má přírodní i kulturní potenciál pro rozvoj turistiky. Rozmachu cestovního ruchu brání nestabilní politické poměry, nedostatečná infrastruktura, zastaralé letiště, problémy s dodávkou elektrické energie i rostoucí kriminalita.

Haitská ekonomika zůstává stále velmi slabá a není schopná žít bez zahraniční pomoci a půjček, které představují až 70 % státního rozpočtu (Hallward, 2010).

HDP na osobu (PPP) (2011): 1 241 dolarů

Růst HDP (2011): 6, 1 %

Struktura HDP (2010): zemědělství 38, 1 %

průmysl 11, 5 %

služby 50, 4 % (2010)

Míra inflace (2011): 7, 321 %

HNP (2011): 7, 399 mld.

HNP na osobu (2011): 738, 9 dolarů

Index lidského rozvoje (2011): 0, 454 - 58. místo ze 187

Multidimensional Poverty Index (2006): 0, 299

Nezaměstnanost (2011): 40, 6% 2010

Populace s denním příjmem 2 dolary (2011): 72, 2 %

Populace s denním příjmem 1, 25 dolaru (2011): 54, 9 %

Procento chudých (2011): 77 %

Příliv remitencí (2010): 1, 498 mld. dolarů

Podíl remitencí na HDP (2010): 11, 7 %

Celková ODA (2010): 3, 075 mld.

Vládní výdaje na zdravotnictví vzhledem k HDP (2009): 6,1 %

Vládní výdaje na zdravotnictví na 1 obyvatele (2009): 71 dolarů

(Zdroje: International Monetary Fund 2011, CIA – The Factbook 2012, UNDP 2011a, University of Oxford 2011, The World Bank 2011, WHO 2012)

3.2.3. Oficiální rozvojová pomoc

Haiti dnes patří do skupiny států, kterým je poskytováno nejvíce rozvojové pomoci. Nebylo tomu tak vždycky. Poskytovaná pomoc před rokem 1990 byla velmi malá. Podle OECD/DAC činila v roce 1960 – 1989 1, 976 mld. dolarů. Pomoc se zvýšila až v 90. letech po první americké invazi, později jako reakce na přírodní katastrofy a potravinové krize. Celkově tak ODA od roku 1990 – 2009 činila 8, 036 mld. dolarů (OECD, 2012).

Hlavními bilaterálními donory jsou Spojené státy americké, Kanada, Evropská unie, Španělsko, Francie, Brazílie, Norsko, Japonsko a Venezuela. Multilaterální pomoc poskytuje Meziamerická rozvojová banka (IDB), Mezinárodní měnový fond, Světová banka a OSN. Pomoc nevládních a charitativních organizací je těžko vyčíslitelná, neboť není nijak zjišťována.

Haiti pro USA bylo vždy strategickým místem, neboť leží na hlavní lodní trase z New Yorku do Panamy a zároveň asi 700 km od pobřeží Floridy. Uprchlíci a nemalá část haitské populace žijící ve Spojených státech přispěli k většímu zájmu USA. Není proto divu, že Spojené státy americké patří k největšímu donorovi zahraniční rozvojové spolupráce od roku 1973. Obnos pomoci se však často měnil podle zájmů americké zahraniční politiky, náklonnosti k haitské vládě a potřeby humanitární pomoci.

„Politika USA má podporovat ekonomický růst, zvyšovat kapacitu vlády, posilovat demokracii, pomáhat zmírňovat chudobu, negramotnost, podvýživu, zlepšovat dodržování lidských práv, bránit nelegální migraci a obchodu s drogami a má pomáhat v rekonstrukci země po zemětřesení v lednu 2010“ (U. S. Department of State, 2011).

Největšího zájmu donorů se Haiti dočkalo až po zemětřesení v roce 2010, kdy jednotliví bilaterální i multilaterální donoři přislíbili finanční² i odbornou pomoc důležitou pro rekonstrukci země.

3.2.4. Státní zřízení

Haiti je podle ústavy z roku 1987 demokratickou republikou, kde hlavou státu je prezident a v čele vlády stojí ministerský předseda. Zákonodárnou moc má v rukou

² Do finanční pomoci bylo zahrnuto i odpuštěný dluhů. V roce 2010 země G-7, Venezuela, Inter-american Development Bank, Světová banka, International Fund for Africulter Development odpustily všechny dluhy (Lundahl, 2011).

dvoukomorové Národní shromáždění, které se skládá ze Senátu a Poslanecké sněmovny. Soudní moc spravuje Nejvyšší soud (Britannica, 2012a).

Prezident je volen na pětileté období a podle ústavy spíše reprezentuje zemi, než by ji fakticky řídil. „*Ve starší i novodobé historii si však prezidenti usurpovali větší moc, než jim náležela. A tak vlastně i dnes lidé považují prezidenta za nejdůležitější osobu ve státě a v případě jakéhokoli problému nevolají k odpovědnosti premiéra, ale prezidenta. Lidem bude ještě dlouho trvat, než přijmou politický systém, ve kterém prezident nemá tak velkou moc*“ (osobní sdělení Balthazar, 2011).

Haiti je formální parlamentní demokracií. Fakticky demokratickou vládu země nikdy neměla, a proto jakákoli demokratická tradice zůstává velmi chudá. Kvůli obrovské korupci a nestabilní vládě se Haiti řadí do seznamu zhroutených států.

Index vnímání korupce (2011): 175. místo ze 183

Failed States Index (2011): 5. místo ze 177

Index ekonomické svobody (2011): 142. místo ze 184

Index of State Weakness in the Developing World (2008): 12. místo ze 141

Index demokracie (2010): 111. místo ze 167

Index globalizace (2008): 148. místo ze 156

Index snadnosti podnikání (2011): 174. místo ze 183

(Zdroje: Transparency International 2011, Fund for Peace 2011, The Heritage Foundation 2011, Rice et Patrick 2008, Economist Intelligence Unit 2010, ETH 2011, Doing Business 2012)

3.3. Historie Haiti

Haiti, označované za Perlu Karibiku, bylo nejbohatší francouzskou kolonií v Novém světě. Stalo se dějištěm jediného úspěšného povstání otroků a jako druhá země na západní polokouli získalo nezávislost. Za tento úspěch draze zaplatilo. Dnes je Haiti nejchudším státem amerického kontinentu, kde se koncentrují snad všechny problémy třetího světa. Historie slouží jako důležité vodítko k porozumění dnešní situaci v zemi, neboť mnoho problémů je důsledkem událostí z dob minulých.

3.3.1. Od objevení po kolonialismus

Ostrov Hispaniola byl objeven během první transatlantické plavby Kryštofa Kolumba v roce 1492. Kolumbus se zde setkal se skupinou arawackých indiánů zvaných Tainos, kteří se živili zemědělstvím. Jejich populace dosahovala přibližně půl milionu (Jared, 2008). Indiáni byli zprvu velmi přátelští a mírumilovní, ale pouze do té doby, než s nimi Španělé začali špatně zacházet. *„Kolumbus a pozdější španělští kolonizátoři nebyli osadníky v pravém slova smyslu. Neměli v úmyslu získat volnou půdu, stavět domy a stát se farmáři. Stali se conquistadory. Jejich ambicí bylo zničit odlišnou civilizaci, zabít jejich vůdce, zotročit indiány a co nejrychleji získat zlato a koření“* (Girard, 2010, 20).

Dobyvatelé zavedli na ostrově feudální instituci encomienda,³ díky níž získali kontrolu nad domorodým obyvatelstvem a zároveň levnou pracovní sílu. I když to nebyla forma otroctví v pravém slova smyslu, populace indiánů se začala velmi snižovat. *„Velké procento úmrtí měly na svědomí epidemie evropských chorob, jako byla tuberkulóza, chřipka nebo plané neštovice, proti nimž neměli indiáni dostatečnou imunitu. Jisté ale také je, že docházelo ke zcela zbytečnému vyvražďování celých vesnic Španěly“* (Křížová, 2009, 15). Počátečná půlmilionová populace se do roku 1519 (27 let po Kolumbově příchodu) snížila na tři tisíce lidí, kteří v následujících desetiletích vymřeli nebo se asimilovali (Jared, 2008).

Těžba zlata nepřinášela očekávané zisky, a proto se Španělé uchýlili k pěstování cukrové třtiny, neboť cukr byl v té době vyhledávaným a draze placeným obchodním artiklem. Paralelně s cukrovarnictvím se rozvíjel i extenzivní chov skotu. Postupného ekonomického a politického úpadku Španělského království využila Francie, která začala podporovat osídlování západní části ostrova a zabírat španělské osady směrem na východ. V roce 1697 tak Španělé postoupili západní třetinu ostrova Francouzům, čímž vznikla nejlukrativnější evropská kolonie s názvem Saint Domingue. Díky podpoře francouzského dvora se osadníci mohli plně zaměřit kromě kávy, tabáku a indiga na pěstování cukrové třtiny. Zisky z těchto plodin tvořily až 50 % francouzského HDP (Girard, 2010).

³ Encomienda na Haiti Nicoláse de Ovando. Jednalo se o svěření půdy a jejich obyvatel do užívání zasloužilého obyvatele. Správce měl domorodce chránit, učit španělskému jazyku a křesťanské víře. Za to si nárokoval část produktů jejich práce (nejčastěji potraviny a zlato). Samotná půda však zůstávala majetkem španělské koruny (Britannica, 2012b).

Práce na cukrových plantážích byla velmi namáhavá, každý rok na polích umíralo velké množství evropských přistěhovalců, proto se Francouzi rozhodli dovážet otroky z Afriky. V roce 1700 sem bylo importováno 9 000 otroků, v roce 1790 48 000 otroků během jednoho roku, celkově tak populace čítala asi 500 000 otroků. V konečném důsledku bylo na Haiti přivezeno více otroků než do Spojených států (Buss et Gardner, 2008).

Založení jedné plantáže vyžadovalo velké investice, proto vlastníci zvyšovali výnosy a práci otroků tak, aby se jim náklady vrátily v co nejkratším období. Horké klima, tropické nemoci jako malárie a žlutá zimnice, namáhavá práce na plantážích, málo jídla, týrání ze strany francouzských plantážníků připravilo ročně o život 5-6 % populace otroků (Girard, 2010).

Koloniální minulost je často pokládána za hlavního viníka zaostalosti Haiti. Podle některých by Francouzi i Španělé měli ještě dnes platit za bolest, utrpení a ušlé zisky. Většina bývalých kolonií volá po odškodnění, ovšem v dnešní době ztrácí argument své opodstatnění. V moderní společnosti je odpovědnost za činy individuální a ne kolektivní, proto všichni nemohou platit za chyby jednoho člověka. Dokonce i osobní odpovědnost je limitována – netrvá věčně (Girard, 2010). Otroctví bylo hrozné, ale na druhou stranu za několik desítek let plantážníci a otroci vytvořili lepší zemi a krajinu. Stavěla se města, kvalitní silnice a Haiti se stalo perlou Karibiku. Francouzi Haiti zanechali s velmi dobrou ekonomikou, proto je těžké tvrdit, že koloniální minulost je hlavním důvodem všeho špatného, co se v zemi stalo.

3.3.2. Od získání nezávislosti do počátku 20. století

Společnost v Saint Domingue postrádala jakoukoli národní příslušnost. Cílem kolonistů se stalo získání vysokého výtěžku, který by posloužil k návratu do Francie. Nezakořeněnost bílých osadníků umocňovala i skutečnost, že uvnitř koloniální společnosti přetrvávaly neprostupné bariéry. Bohatí páni (grands blancs) pohrdali chudými drobnými farmáři (petits blancs); kolonisté nově přesídlivší z Francie zase hleděli svrchu na kreoly narozené v koloniích. Možná právě i z této vnitřní rozpolcenosti pramenil strach z povstání otroků. Dalším zdrojem obav byla nevyvážená demografická situace, kdy v předvečer revoluce černí otroci tvořili více než 90 % obyvatelstva (Křížová, 2008).

Napětí mezi černými otroky a bílými kolonizátory se postupně zvyšovalo, až v roce 1791 vygradovalo v povstání otroků, které kromě získání svobody bylo motivováno touhou po bohatství. Napoleon, jenž soustředil svou moc ve Francii, se snažil nastolit staré pořádky v Saint Domingue. Vyslal na ostrov dvacetitisícovou armádu, aby situaci uklidnila. Vojsko zdecimované žlutou zimnicí bylo poraženo. Dne 1. ledna 1804 byla vyhlášena nezávislost. Pro novou republiku byl zvolen arawacký název Haiti, tj. Hornatá země (Girard, 2010).

Během bojů za nezávislost Haiti utrpělo velké škody v infrastruktuře, na plantážích a hlavně přišlo o obchodní partnery. Žádné škody se však nevyrovnají škodám způsobeným politikou prvního haitského prezidenta, generála Jeana-Jacquesa Dessalina. Za jeho vlády se v zemi rozpoutalo peklo, podle dnešního mezinárodního práva lze jeho skutky označit za genocidu. Bílí vojáci, plantážníci a obchodníci byli vyvražďeni. Nebral se ohled ani na ženy ani na děti. Vzdělané bílé obyvatelstvo zastávalo funkce plantážníků, stavebních inženýrů, byrokratů a úředníků. Dessalines si vyvraždil všechnu inteligenci v zemi. Po masakrech zbyla pouze negramotná generace, která nemohla znovu nastartovat ekonomický rozvoj. Sousední země se začaly Haiti velmi obávat, nehrnuly se žádné obchodní nabídky ani přistěhovalci. Všichni měli strach, neboť prvním aktem po získání nezávislosti byl masakr. Haiti se stalo symbolem země, kde si černoši vládnou sami (Girard, 2010). Aby se znemožnila obnova plantážního otrokářského systému, plantáže se rozdělily na malé rodinné farmy. Dlouhodobě to způsobilo katastrofu v zemědělské produktivitě, vývozu a celé ekonomice (Jared, 2008).

Situace v zemi po roce 1804 byla naprosto chaotická, na čemž měla hlavní podíl nefunkční vláda. Od získání nezávislosti mělo Haiti 55 prezidentů. Tři z nich byli zavražděni, sedm zemřelo v úřadě, armáda svrhla 23 prezidentů, dva prezidenti - Henri Namphy a Jean-Bertrand Aristide - byli dokonce svrženi dvakrát. Pouze devět dokončilo své volební období. V roce 1946 a 1988 vládla armáda bez prezidenta (Buss et Gardner, 2008). V tomto období došlo k zakořenění protekcionalismu, diktátorství a korupce jako základních znaků haitského politického systému, který provází zemi dodnes.

V roce 1915, po zlynčování prezidenta Guillaume Sama, americký prezident Woodrow Wilson dal svolení k intervenci na Haiti. Oporou v tomto rozhodnutí mu byl dodatek k Monroeově doktríně, podle kterého USA dostaly právo působit v úloze mezinárodní policejní síly, kdyby některá země na západní polokouli nedokázala

vlastními silami udržet vnitřní pořádek (Roosevelt, 1904). Dodatek byl pouze berličkou, hlavním důvodem intervence se stal velký příliv německých obchodníků, kteří ohrožovali vliv a strategické cíle USA. Americká intervence tedy nebyla spontánní reakcí na krizovou situaci (Office of the Historian, 2010).

Američtí odborníci se ujali správy země, financí, budování nové infrastruktury a rekonstrukce sociálního systému. Po celých 19 let okupace nebyl volen prezident a jen pár desítek mulatů mohlo zastávat vyšší administrativní pozice. Mnoha Hait'anům se přítomnost americké armády nelíbila, neboť byl znovu zaveden systém nucených prací (corveé) z koloniální doby. Místní v obnovení tohoto zákona viděli novou formu otroctví, která vedla ke vzniku ozbrojených skupin tzv. cacos vystupujících proti americké armádě.

Na intervenci se můžeme dívat z různých pohledů, ale v konečném důsledku nám vyvstává několik faktů:

- podařilo se nastolit relativně stabilní politiku, čímž se posílil kredit země v zahraničí
- daněmi už nebyly financovány revoluce a povstání, ale mzdy za veřejné práce a zdravotnická zařízení
- Haiti splatilo dluh Spojeným státům americkým
- zmodernizovaly se přístavy, telefonní linky, nemocnice, závlahové kanály a vznikla první rádiová stanice, zavedla se tekoucí voda a poprvé se otevřely zemědělské školy
- znovu se obnovil export bavlny a cukrové třtiny (Girard, 2010)

Ač se podařilo haitskou ekonomiku znovu postavit na nohy, americká správa se dopustila několika závažných chyb, které zničily veškeré dosavadní snažení. Americká armáda se skládala pouze z vojáků bílé pleti, což na Hait'any působilo, jako by se vrátili do koloniální doby. Nedostatek kulturního cítění se projevil tvrdým zrušením kultu voodoo a znovuobnovením zákona corveé. Ten sice státu přinesl prosperitu, ale v lidech vyvolal pocit nové formy otrokářství. Nová vzdělávací politika vedla k větším sociálním rozdílům, poněvadž státní školy mohli navštěvovat pouze žáci mluvící francouzsky (Girard, 2010).

Americká vojska po svém náhlém stažení v roce 1934 předala všechny úřady místním, aniž by je cokoli naučila. Nastolený ekonomický systém zkolaboval. Haiti se tak brzy po skončení okupace vrátilo zpět na cestu chaosu a nestability.

3.3.3. Období diktátorství

V roce 1957 vyhrál prezidentské volby mezi lidmi oblíbený doktor Francois Duvalier, později přezdívaný Papa Doc. Získal vzdělání na universitě v Michiganu, v blízkosti hlavního města si otevřel kliniku, později se stal ministrem zdravotnictví. Získání prezidentského křesla bylo jen další logický krokem. Brzy po inauguraci se ukázalo, že jeho vláda se nebude vyznačovat mírumilovností. Duvalier vytvořil polovojenské skupiny (Tonton Macoutes a Volontiers de la Sécurité Nationale), které na každý odpor či kritiku odpovídaly smrtí. Papa Doc postupně začal likvidovat vlivné mulaty, duchovenstvo a jakýkoli zahraniční vliv v zemi (Hallward, 2010). Díky Duvalierovu antikomunistickému cítění USA v době studené války tiše tolerovaly jeho hrůzovládu. Co vedlo Duvaliera k přeměně z plachého dobročinného doktora na vraždícího tyrana, zůstává dodnes záhadou. Francois Duvalier zemřel v roce 1971 (Buss et Gardner, 2008).

Po jeho smrti usedl do prezidentského křesla jeho teprve osmnáctiletý syn Jean-Claude Duvalier (přezdívaný Baby Doc). V zahraničí si získával popularitu, neboť obnovil turistický ruch, nechal opravit silnice z Port-au-Prince do Cap Haïtien a zemi otevřel exportu. „*Namísto tradičního soustředění na exportní zemědělství vsadil na využívání laciné práce městské chudiny v montážních závodech, budovaných na pobřeží a plnicích subdodávky pro americké firmy*“ (Křížová, 2008, 80). Tyto reformy vedly ke zvýšení zahraniční pomoci bez ohledu na domácí politiku, která se nesla ve šlépějích Francois Duvaliera. Koncem 70. let se na Haiti rozšířil virus HIV/AIDS, což mělo za následek pokles turistického ruchu a zařazení země do tzv. 4H: heroin, hemofilie, homosexualita a Haiti. Všeobecná nespokojenost městské chudiny vedla v roce 1986 k pádu režimu. Po třiceti letech vlády Duvalierů tak zůstala jen „*spálená těla a prázdná břicha*“ (Girard, 2010, 111).

Po dlouhém období diktátorství na Haiti zavládla velká politická nestabilita. V roce 1991 vyhrál prezidentské volby charismatický kněz Jean-Bertrand Aristide, který otevřenou kritikou politického systému, venkovským původem a černou pleť získal podporu velké většiny chudých. Jeho politické názory a jednání se nelíbily bohaté elitě a ta ho za pomoci armády v roce 1991 svrhla a poslala do exilu do Venezuely. Vládu se ujal generál Raoul Cédras, který v zemi zavedl tvrdou vojenskou diktaturu charakteristickou politickými vraždami. Mezinárodní společenství uvalilo na zemi embargo, které se však minulo účinkem. Vláda získávala peníze z obchodu s drogami,

takže embargo a námořní blokády zničily haitskou ekonomiku a z lidí udělaly ještě větší chudáky (Buss et Gardner, 2008).

Teprve druhá americká intervence v roce 1994 vrátila Aristida do prezidentského úřadu. Intervence se fakticky nekonala, neboť Cédras se vzdal ihned po vyložení amerického vojska na Haiti. Aristide ve funkci nezůstal moc dlouho, protože v prosinci 1995 mu skončilo volební období a do dalšího, podle ústavy, kandidovat nemohl. Do prezidentské funkce se vrátil až v roce 2001, kdy ve volbách, bojkotovaných hlavními opozičními stranami, získal 90 % hlasů (Křížová, 2008). Aristide měl na naléhání mezinárodního společenství zahájit privatizaci a boj s korupcí. Žádná reforma však nevešla v platnost, naopak se znovu zvýšilo násilí. V roce 2004 byl nucen odejít do exilu ve Středoafričské republice a následně do Republiky Jižní Afrika. I když dnes už nemá velký politický vliv, podporuje ho velká většina chudých lidí (osobní sdělení Balthazar, 2011).

Po Aristidovi nastoupil René Préval, který svou prezidentskou kariéru započal slibně realizací reforem, a tím získal velkou podporu mezinárodního společenství. Vaz mu politicky zlomilo až obrovské zemětřesení v lednu 2010. Dnes je prezidentem bývalý hudebník Michel Joseph Martelly. *„Momentálně je velmi těžké hodnotit jeho práci, protože je ve funkci velmi krátce. Všichni na Haiti ale věří, že bude dobrým prezidentem“* (osobní sdělení Balthazar, 2011).

4. Zemětřesení jako příklad přírodní katastrofy

4.1. Příčiny zemětřesení (tektonické důvody)

Ostrov Hispaniola se nachází na rozhraní dvou litosférických desek - Karibské a Severoamerické. Severně od ostrova se Karibská deska východním směrem nasouvá na Severoamerickou rychlostí zhruba 20 mm za rok. Pokud bychom se podívali detailně na tuto oblast, zjistíme, že v místě střetu se nacházejí dva zlomové systémy. Jedním je Enriquillo-Plantain Garden (procházející jižně od hlavního města), v tomto zlomu dochází k posunu okolo 7 mm za rok, což je téměř polovina pohybu mezi Karibskou a Severoamerickou litosférickou deskou. Na severu se nachází zlom Septentrional (USGS, 2010a).

Obr. 2 Zlomový systém Velkých Antil

(Zdroj: NASA, 2010)

Zlom Enriquillo-Plantain Garden je spojován s několika silnými zemětřeseními v historii. Přehled těchto zemětřesení je uveden v následující tabulce.

Datum	Oblast a škody
18. října 1751	Azua záliv - po zemětřesení tsunami
21. listopad 1751	zničeno Port-au-Prince
3. června 1770	zničeno Port- au Prince
8. dubna 1860	obrovské zemětřesení doprovázeno vlnou tsunami, byla zasažena celá západní část ostrova.

(Zdroj: USGS, 2010)

Tab. 1 Přehled historických zemětřesení na Haiti

4.2. Popis zemětřesení

Dne 12. ledna 2010 v 16:53 haitského času vypuklo obrovské zemětřesení, předpovídané vědci již několik desetiletí, s magnitudem 7 Richterovy stupnice. Zemětřesení trvající 35 minut bylo o to ničivější, protože se epicentrum nacházelo 15 km jihozápadně od hlavního města Port-au-Prince (v oblasti Léogâne) a hypocentrum ve hloubce 10-13 km pod zemským povrchem (NASA, 2010). Tuto pohromu pravděpodobně způsobil pohyb litosférických desek na zlomu Enriquillo-Plaintain Garden. Seizmolog Roger Musson z Britské geologické služby vysvětlil, že „*zlom byl zablokován po dobu 250-ti let, tlak se tam postupně nahromadil a uvolnil se v jedno velké zemětřesení*“ (British Geological Survey, 2010). Následné vědecké výzkumy uvádí, že zlom Enriquillo-Plaintain Garden nemusel být hlavní příčinou zemětřesení. Zemětřesení mohlo být vyvoláno dosud neznámým zlomem poblíž Enriquillo-Plaintain Garden. Několik hodin po zemětřesení zaznamenala Americká geologická služba USGS dalších 6 velkých dotřesů s magnitudem 4, 5 - 5, 9 Richterovy stupnice (USGS, 2010b).

Zemětřesení vypuklo v těsné blízkosti hlavního města, což je jeden z nejvíce obydlených regionů země. Populace k datu zemětřesení byla podle haitského statistického úřadu odhadována na 2, 5 milionu obyvatel (odhad počtu obyvatel ztěžuje nekontrolovatelný růst slumů) (GeoHive, 2009). Zemětřesení zasáhlo jak metropoli Port-au-Prince,⁴ tak města jako Petit Goave, Grand Goâve, Léogâne, Jacmel, Miragoâne, Gressier a Carrefour (United Nations, 2010).

⁴ Hlavní město produkuje 65 % ekonomické aktivity země a zajišťuje 85 % příjmů z daní (The World Bank Group, 2011).

Asi 10 minut po zemětřesení bylo vyhlášeno nebezpečí vlny tsunami. Tsunami se potvrdilo a po 47 minutách dorazilo k pobřeží Haiti. Ve městech Jacmel a Petit Paradis (na jižním pobřeží) dosahovaly vlny výšky tří metrů a v Dominikánské republice ve městě Pedernales jednoho metru. Voda se naštěstí dostala maximálně 70 m do vnitrozemí, což je běžné zaplavení během hurikánů (Aliaga et Yamamoto, 2010). Ve srovnání s jinými vlnami tsunami, ať již na Sumatře v roce 2004 nebo v Japonsku v roce 2011, bylo tsunami malé a vyžádalo si pouze čtyři oběti.

4.3. Následky zemětřesení

Enormní rozsah škod je výsledkem několika faktorů, k nim patří hloubka a blízkost zemětřesení k hlavnímu městu, přelidněnost Port-au-Prince, špatná kvalita staveb, absence varovného systému a politická nestabilita.

4.3.1. Stavební systém

Na Haiti neexistují národní normy, které by měly být dodrženy jak u projektování staveb, tak při samotné výstavbě. Kvůli velké korupci a nestabilní vládě neexistují ani stavební plány pro samotné hlavní město (což by u města na svahu mělo být nutností). Domy jsou postaveny velmi blízko sebe, v místech se špatným podložím a hlavně se šetří na stavebním materiálu. Těžko říct, zda celková podoba stavebního systému je výsledkem obrovské chudoby obyvatel, nedostatku stavebních surovin nebo absence kontroly nad samotnou stavbou.

V mediích jsme viděli obrázky zhroucených budov převážně z hlavního města. Většina domků v Port-au-Prince jsou jednopodlažní stavby postaveny z betonových bloků (s malým obsahem cementu) a s plechovou střechou (ASB, 2011). Tyto stavby nemají základy. Odhaduje se, že 105 000 domů bylo zničeno, 208 000 poškozeno a 150 000 lidí zůstalo zasypano ve svých vlastních domech (Government of the Republic of Haiti, 2010). Domy začaly padat pět nebo šest sekund po prvních otřesech, takže čas na opuštění budovy byl minimální (USGS, 2010c). Po zemětřesení se ukázalo, že tradiční dřevěné domky ve slumech jsou daleko více odolnější než stavení z betonových bloků (Agence National de la Recherche, 2010). Jediné, co hrálo ve prospěch Hait'ánů,

byla doba zemětřesení – odpoledne, kdy ženy tráví čas doma, muži jsou v práci, děti na cestě ze školy. Kdyby zemětřesení vypuklo v noci, počty mrtvých by byly daleko vyšší.

I tak se počet obětí odhaduje na 222 517 mrtvých,⁵ 300 000 zraněných, 1, 2 milionu přišlo o přístřeší a zhruba 600 000 lidí se přemístilo do venkovských oblastí (Grünwald et Binder, 2010). Celkové škody a ztráty po zemětřesení se odhadují na 7, 9 mld. dolarů,⁶ což je více jak 120 % HDP Haiti v roce 2009 (Government of the Republic of Haiti, 2010).

4.3.2. Varovný systém

Haiti leží v oblasti, kde musí čelit mnoha přírodním katastrofám. Největším problémem je eroze z důvodu velkého odlesnění. Během větších dešťů se svahy sunou dolů. Dále se pravidelně během léta vyskytují tropické cyklóny (na Haiti označovány jako hurikány) a samozřejmě do přírodního rizika se nesmí zapomenout přiřadit i zemětřesení. Ani pro jedno přírodní riziko není vybudován varovný systém (neexistují ani sirény), který by obyvatele informoval v době nebezpečí. Lidé neví, jak se chovat v případě zemětřesení – zda zůstat v budově, nebo jít pro děti do školy...

Jediné, co lidé na Haiti opravdu využívají, je rádio, které by se dalo dobře využít k základnímu varování. Bohužel zatím tomu tak není. Díky spolupráci neziskových organizací z celého světa se začíná zavádět do škol výuka, na níž jsou studenti poučeni, co dělat v případě zemětřesení či jiné přírodní katastrofy (osobní sdělení Klimková, 2011).

4.3.3. Politický systém

Haiti se řadí ke skupině zhroutených států. Tímto termínem označujeme země, kde vlády nemají kontrolu nad svým územím, nejsou schopny zajistit základní potřeby pro své obyvatele nebo kde vláda ani neexistuje (Middleton, 2010). Haitiská vláda v situaci po zemětřesení jasně ukázala, že toto označení získala právem. Prezident

⁵ Oficiální číslo uvedené Country's Civil Protection Office je často používáno vládou, organizacemi i médií. Číslo koresponduje s počtem oficiálně pohřbených. Nezahrnuje soukromé pohřby.

⁶ Škody na hmotném majetku (domy, školy, nemocnice, silnice, mosty, přístavy a letiště) jsou odhadovány na 4, 3 mld. dolarů, zbytek 3, 6 mld. dolarů pokrývají ekonomické ztráty (ztráta zaměstnání a platů, ušlé zisky...) (Government of the Republic of Haiti, 2010).

Préval, který byl neoblíben už před zemětřesením, se stal nejvíce kritizovanou postavou, protože teprve o šest dnů později vyhlásil stav nouze (osobní sdělení Klimková, 2011).

Pravdou je, že během zemětřesení spadla většina vládních budov, např. prezidentský palác, budova parlamentu, Nejvyššího soudu, ministerstva zdravotnictví, vnitra, financí a ekonomie (Eberhard, 2010). Poškozena byla také budova OSN, ve které zahynulo pět členů stabilizační mise, přístav a letiště (Informační centrum OSN v Praze, 2010). Haitské záchranářské, policejní a zdravotnické týmy vůbec nenastoupily k ošetřování zraněných a vyprošťování zasypaných, což je hlavní vinou nefunkčního politického systému.

4.4. Pomoc po zemětřesení

Katastrofa zasáhla nejchudší a nejzranitelnější zemi západní polokoule, kde více než $\frac{3}{4}$ obyvatelstva žije s méně jak dvěma dolary na den, z toho polovina musí vyžít s jedním dolarem (Lundahl, 2011). Země je dlouhodobě postihnutá degradací přírody, přelidněním, vládou kleptokratů a obrovskou chudobou. Pomoc proudící po zemětřesení byla obrovská, ovšem díky haitským problémům složitě koordinovaná. Když zemětřesení udeřilo, vláda neměla kapacitu na včasnou adekvátní odpověď.

První minuty a hodiny po zemětřesení zastávali nejdůležitější práci místní lidé, kteří se snažili ze sutin vyprostit své rodiny, sousedy a přátele. Díky této pomoci byly zachráněny tisíce lidí, zatímco vláda a mezinárodní společenství mobilizovaly své síly. Brzy po zemětřesení nastal večer. Absence osvětlení ztěžovala hledání zasypaných osob. Mnoho zachráněných zemřelo, protože lidé neznali ani základy první pomoci a převoz do nemocnice byl nemožný (Grünwald et Binder, 2010).

Zemětřesení poškodilo či naprosto zničilo 50 nemocnic a zdravotnických center, což představuje asi 60 % nemocničních zařízení v zemi (Government of the Republic of Haiti, 2010). Většina lidí přečkávala noc na ulicích. Ti, jimž zůstala střecha nad hlavou, se báli vejít do svých domů ze strachu, že se dům zřítí.

4.4.1. Mezinárodní odpověď

Mezinárodní odpověď na haitskou katastrofu byla pohotová. Jako první do země přijely týmy UNDAC⁷ a USAR⁸ z Dominikánské republiky. Během 24 hodin začala proudit pomoc z celého světa. Úřad pro koordinaci humanitární činnosti (OCHA), agentury OSN a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) mobilizovaly pomoc z centrály a regionálních kanceláří. Na místo přijel také Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC) a další nevládní organizace, které zastávaly při pomoci důležitou roli. Prvořadým úkolem pro organizace bylo zajištění distribuce jídla, vody a přístřešků, dále poskytování záchranných a zdravotnických služeb (Grünwald et Binder, 2010).

Aby se pomoc poskytovala efektivně a rychle, zřídilo se 12 středisek vedených OSN.⁹ Koordinace 12 středisek a dalších humanitárních aktérů se ujala OCHA. Prvních pět klíčových středisek (Food, Wash, Health, Shelter and Non- Food Items (NFI) a Logistics) začalo pracovat během prvních dvou dnů (Bhattacharjee et Lossio, 2011).

Kromě hlavního města byly střediska aktivní i ve městě Jacmel, Léogâne a Petit Goave (Rencoret et al., 2010). Operační centrum koordinace činností na místě akce (OSOCC) se snažilo sloučit činnost všech mezinárodních nevládních a lokálních organizací, místní vlády a vůdců. OSOCC sídlilo na letišti v Port-au-Prince a poskytoval důležité informace o situaci, mapy s vyznačenými průjezdnými silnicemi a potřebné kontakty. Každý den se scházeli zástupci jednotlivých středisek, jednotek MINUSTAH a vojenských složek, aby se podělili o informace a zkušenosti. Dále se poskytovala doporučení pro zlepšení pomoci (Bhattacharjee et Lossio, 2011).

Inhed po katastrofě mezinárodní společenství odpovědělo velkou solidaritou a finanční pomocí. Soukromí dárci poskytli 980 milionů dolarů, vláda Spojených států 843 milionů dolarů. Mezi další významné dárcce patřily Kanada, Francie, Španělsko, Japonsko, Saudská Arábie, Velká Británie, EU a UNASUR (International Crisis Group,

⁷ Organizace spojených národů pro hodnocení katastrof a koordinaci (UNDAC) mělo problém získat potřebnou podporu od jednotek MINUSTAH bezprostředně po katastrofě. Teprve 19. ledna obdržel MINUSTAH mandát na poskytování svých vozidel a materiálu týmu UNDAC (Patrick, 2011).

⁸ 53 Vyhledávacím a záchranným týmům do obydlených oblastí (USAR) se podařilo ze sutin zachránit 211 lidí, to je zatím nejvyšší dosažené číslo v historii (Rencoret et al., 2010).

⁹ Střediska (clusters) s vedoucími organizacemi: Camp coordination and camp management (IOM), education (UNICEF), emergency shelter and non-food items (IFRC), Food (WFP), logistics (WFP), nutrition (UNICEF), protection (OHCHR with UNICEF for Child Protection and UNFPA for GBV), water and sanitation (UNICEF), agriculture (FAO), early recovery (UNDP), health (PAHO/WHO), emergency telecommunications (WHO/PAHO) (One Response, 2010).

2010). Vláda České republiky prostřednictvím nevládních organizací poslala 20 milionů korun (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010).

4.4.2. Logistické problémy

Největším problémem, se kterým se museli potýkat všichni humanitární aktéři, se stala nefunkční infrastruktura. Zemětřesení poničilo elektrickou i telekomunikační síť, letiště a přístav. Prvních 24 hodin po katastrofě bylo možno přivážet pomoc pouze z Dominikánské republiky. Ta otevřela trasu Santo Domingo – Port-au-Prince přes hraniční město Jimani. USA poskytly své vojsko (22 000 vojáků), které přispělo velkým dílem ke stabilizaci infrastruktury. Převzalo kontrolu nad poškozeným letištěm, takže již 13. ledna mohla proudit pomoc i vzduchem. Přístav byl zprovozněn 22. ledna (United Nations, 2010).

V přístavu i na letišti se hromadil humanitární materiál. Největším problémem bylo najít funkční vůz s plnou nádrží a řidičem znalým terénu. Kromě toho bylo problematické dostat se do odlehlejších částí města (převážně slumů) kvůli zasypaným silnicím (Grünwald et Binder, 2010).

4.4.3. Bezpečnost

Prezident Préval se mezinárodní pomoci nijak nebránil, když se na vlastní oči přesvědčil o rozsahu škod. Práci organizacím však nijak neulehčoval. Tváří v tvář mimořádné události nestanovil náplň práce bezpečnostních složek, které mohly být nápomocny k udržování pořádku, a také neinformoval veřejnost o krocích podnikaných k zabezpečení jejich životů (International Crisis Group, 2010). To mělo za následek, že na několika místech propuklo rabování, násilí a projevila se nedůvěra k mezinárodní pomoci. Američtí vojáci zajišťovali chod letiště a také pomáhali jednotkám MINUSTAH a Haitské národní policii (HNP) udržovat pořádek a bezpečnost. Kromě rabování a násilí se museli potýkat s daleko vážnější skutečností, že zemětřesení poničilo věznice, ze kterých uteklo 4 188 vězňů, mezi nimi také hlavní představitelé nebezpečných gangů. HNP a MINUSTAHu se podařilo do počátku dubna zatknout 283 z nich (United Nations, 2010). Po změně mandátu MINUSTAH 19. ledna 2010 narostl

počet vojáků z 6 940 na 8 940. Jednotky už nezajišťovaly jen bezpečnost, ale staly se nápomocnou složkou během celé humanitární pomoci (Rencoret et al., 2010).

4.4.4. Plán na obnovu Haiti

Po skončení záchranných prací začaly vyvstávat otázky, co bude s Haiti dál. V New Yorku se 31. března 2010 uskutečnila Konference donorů věnovaná budoucnosti Haiti. Na konferenci donoři přislíbili dlouhodobou pomoc, jasně oddělenou od dosavadní humanitární pomoci, a vzájemnou spolupráci v rozvojových projektech. Haitská vláda vytvořila Action Plan for National Recovery and Development of Haiti, v němž obnova země byla rozdělena do dvou fází. V první fázi trvající 18 měsíců by se měly připravit projekty, které vrátí zemi zpět na cestu rozvoje. V desetileté fázi by se Haiti mělo za pomoci mnoha zahraničních donorů stát dynamicky se rozvíjející zemí. Plán obnovy zahrnuje čtyři oblasti: územní, ekonomickou, sociální a institucionální přestavbu země (Government of the Republic of Haiti, 2010).

„Haiti vidíme v roce 2030 jako spravedlivou, čestnou a jednotnou společnost žijící v harmonii s životním prostředím a kulturou. Společnost, která je založena na základech právního státu, svobody sdružování a vyjadřování, která má moderní, silnou, dynamickou, konkurenceschopnou a otevřenou ekonomiku, kde základní lidské potřeby jsou kvantitativně i kvalitativně naplňovány, a to vše pod dohledem zodpovědného a jednotného státu garantujícího dodržování zákonů a základních lidských práv a svobod“ (Government of the Republic of Haiti, 2010, 8).

K lepší koordinaci rozvojového úsilí vláda vytvořila Prozatímní komisi pro rekonstrukci Haiti (IHRC) a Rekonstrukční fond pro Haiti,¹⁰ aby se usnadnilo financování projektů a programů. Donoři na konferenci přislíbili haitské vládě 5, 26 mld. dolarů pro prvních 18 měsíců, celkem 9, 9 mld. pro následující tři léta (Lundahl, 2011).

Mnoho organizací se však snažilo, aby se lidi po katastrofě stali více samostatnými a mohli započít s obnovou svých vlastních domovů, a tím i celého města. Haitské ministerstvo pro vodu a hygienu, zástupci měst Jacmel a Léogâne, UNDP a několik neziskových organizací podpořili vznik aktivity „peníze za práci“ (Cash for

¹⁰ Fond sdružuje jak mezinárodní instituce (Světovou banku, Meziamerickou rozvojovou banku, OSN tak i zástupce haitské vlády a jednotlivé donorské země (Government of Canada, 2011).

Work). V tomto projektu bylo vytvořeno 300 000 pracovních míst týkajících se odklizení sutin a sběru odpadků. Haitiané tak nejen přispěli k rychlejší obnově, ale vydělali si peníze pro zajištění svých potřeb a přispěli k rozvoji ekonomiky (Rencoret et al., 2010).

4.4.5. Kritika

Humanitární pomoc na Haiti byla podle mnoha aktérů naprosto odlišná od všech dosavadních humanitárních akcí. Zemětřesení zasáhlo hlavní město, vládní objekty, ale postihlo i samotné aktéry, kteří hráli důležitou roli v koordinaci pomoci. Kvůli této chaotické situaci se mezinárodní společenství dopustilo několika chyb, které by se v budoucnu neměly už opakovat. OCHA, jako hlavní koordinátor pomoci, zřídila střediska, v jejichž řízení si vedla celkem dobře. Slabým místem se však ukázala nedostatečná komunikace mezi středisky. To se nejvíce ukázalo na distribuci pomoci. V některých regionech se pomoc duplikovala jinam pomoc nedorazila. Oxfam také kriticky poukazuje na pravidelná setkání v rámci středisek. *„Od zemětřesení je většina koordinačních setkání OSN vedena v angličtině, ne ve francouzštině či kreolštině, to vylučuje mnoho místních nevládních organizací a Haitianů z toho, aby byly využity jejich místních znalosti a zkušenosti, z budování vlastních kapacit a z podílu na haitském dlouhodobém rozvoji. K dnešnímu datu jak OSN, tak i vláda vykazují jen malé strategické vedení potřebné v krizi. V době, kdy se sdělovaly informace a zprávy, formální rozhodovací mechanismy obcházely se; vyvstává tak otázka, jaká byla kvalita přijatých rozhodnutí. V kombinaci s obrovským přílivem nevládních neziskových organizací bez zkušeností z haitského prostředí koordinace humanitární pomoci a vedení OSN zůstávaly velmi neefektivní“* (Oxfam, 2010, 10).

Dalším komplikujícím faktorem se stal nevyjasněný mandát jednotek MINUSTAH a OCHA. Oba tyto aktéry patří do kompetence OSN. MINUSTAH je přítomný v zemi již od roku 2004, dlouhodobě zde zastával i humanitární funkci, spolupracoval s místními i zahraničními nevládními organizacemi. Proto, když po zemětřesení přijela OCHA, nebylo na mnoha místech jasné, kdo humanitární akci vlastně koordinuje. I přes veškerou snahu se pomoc nedařilo řídit efektivně, a to hlavně kvůli příjíždějícím organizacím, které neměly zkušenosti s prací v haitském prostředí,

slabé spolupráci s místními lidmi, vládou a nedokonalému vyhodnocení potřeb nutných pro vytvoření strategií (Bhattacharjee et Lossio, 2011).

Významnou roli, dnes však v několika bodech kritizovanou, sehráli američtí vojáci. Do 24 hodin se jim podařilo uvést do provozu letiště, takže místo běžných 35 letů bylo letiště schopno absorbovat až 160 letů s potřebnou humanitární pomocí. Mnoho aktérů však obviňuje USA z preferování vlastních letů a podřizování logistiky svým politickým a vojenským zájmům (International Crisis Group, 2010).

Pomoc směřující na Haiti byla obrovská, ale často nepromyšlená. Červený kříž uvádí, že přístav, skladiště i nákladní auta se zaplnila humanitárním materiálem, jehož zásoby stačily na několik měsíců, a tak vznikl nedostatek prostoru pro uskladnění materiálu nutného k okamžité potřebě. Dodnes jsou v přístavu kontejnery, které se ještě nepodařilo využít (Rencoret et al., 2010).

5. Česká a slovenská humanitární pomoc

Česká republika je známá svou solidaritou k lidem postiženým přírodními katastrofami. Jinak tomu nebylo ani v případě Haiti. Ihned po katastrofě uvolnila vláda pět milionů korun. K této sumě později přibylo ještě 10 milionů z vládní rozpočtové rezervy a pět milionů z rozpočtu ministerstva obrany. Celkovou pomoc v hodnotě 20 milionů korun tak poskytla vláda prostřednictvím nevládních neziskových organizací, protože na Haiti nemá své trvalé zastoupení (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010). Samotné nevládní organizace otevřely humanitární sbírky, kde se celkem podařilo vybrat 155 milionů korun.¹¹

Z nevládních organizací na Haiti působil a dodnes působí Člověk v tísni, Charita ČR, ADRA ČR, Hands for Help, Lékaři bez hranic a Magna děti v nouzi. Ze Slovenska se humanitární pomoci zúčastnila Slovenská katolická charita a Vysoká škola sv. Alžběty.

5.1. Člověk v tísni

Člověk v tísni do zemětřesení neměl na Haiti stálou misi. Bezprostředně po katastrofě poskytl finance dvěma partnerským organizacím z Alliance 2015, jejímž členem je, a to konkrétně francouzské organizaci ACTED a irské organizaci Concern Worldwide, které tam měly rozvojové mise již několik let. Deset dní po zemětřesení na Haiti dorazil český zdravotnický tým Člověka v tísni, který na místě působil téměř tři týdny. Dva lékaři pracovali v polní nemocnici v hlavním městě, kde nejčastěji ošetřovali otevřené rány a zlomeniny. Další část zdravotnického týmu poskytovala pomoc v provizorních táborech v Port-au-Prince (Pánek, 2012).

Skrze okamžitou humanitární pomoc získalo 11 000 lidí v provizorních táborech v Port-au-Prince přístup k pitné vodě, zhruba 1 400 rodin obdrželo nutný materiál (nepromokavá plachta a dřevěná konstrukce) na výstavbu provizorních obydlí, která jim pomohla překonat přicházející období dešťů. Dále se distribuovaly kanystry na vodu, hygienické balíčky, latríny, léky, potraviny a voda. Člověk v tísni podobně jako jiné organizace financoval i veřejně prospěšné práce (Cash for Work), do kterých

¹¹ Člověk v tísni vybral 54 mil. korun; ADRA ČR 22 mil. korun, Charita ČR 62 mil. korun a organizace Hands for Help 17 mil. korun.

se zapojilo zhruba 700 lidí. Pracovali na odklizení trosk v ulicích, stavbě záchodů a sprch nebo zpevňování silnic. Denně si tak mohli vydělat pět dolarů (Člověk v tísni, 2011a).

Další aktivity organizace se soustředily na oblast vzdělávání, dětská centra, prevenci cholery a katastrof, a to zvláště ve městě Petit Goave.

5.1.1. Dětská centra

Nejzranitelnějším článkem během podobných katastrof jsou děti. Organizaci Člověk v tísni se podařilo objevit prostor v poskytované pomoci, kterému se věnovalo jen několik málo organizací.

V březnu 2010 organizace otevřela osm dětských center v provizorních táborech v Port-au-Prince a Petit Goave. V těchto centrech mohly děti trávit veškerý svůj čas. Centra nabízela volnočasové aktivity, stravu a psychologickou pomoc, umožňující vyrovnat se s prožitými traumaty. Služeb těchto center do jara využilo téměř 3 000 dětí ve věku 4 – 14 let (Člověk v tísni, 2011a).

5.1.2. Vzdělání

Od února 2010 se Člověk v tísni zaměřuje na obnovu a zvyšování kvality vzdělání. Bezprostředně po zemětřesení organizace pracovala na obnově škol, aby se co nejdříve po zemětřesení mohli studenti vrátit zpět do školních lavic. Z prostředků veřejné sbírky SOS Haiti bylo do konce roku 2011 postaveno 16 základních škol odolných proti hurikánu a zemětřesení. Za podpory UNICEF a finské organizace FLM se vybudovalo 37 provizorních škol v městečku Petit Goave. Více jak 200 škol se zapojilo do distribuce školních pomůcek, výukových a didaktických materiálů. Některé školy se vybavily lavicemi a tabulemi. Učitelé a ředitelé škol byli proškoleni v poskytování psychosociální pomoci dětem po katastrofě. Stovka mladých lidí získala možnost zapojit se do rekvalifikačních kurzů pro truhláře a zedníky, které jim dopomohly najít si práci a vrátit se zpět do normálního života (Člověk v tísni, 2011b).

5.1.3. Prevence cholery

Lidé epidemii cholery do října 2010 neznali. O to větším šokem pro ně bylo, když na tuto nemoc začaly umírat tisíce lidí. Člověk v tísni distribuoval do 150 škol v Petit Goave hygienická balíčky (tablety na čištění vody, mýdla, desinfekční prostředky) a 100 000 lidí se zúčastnilo preventivních programů proti choleře (Člověk v tísni, 2011a).

5.1.4. Prevence katastrof

Tento projekt se implementoval v městečku Petit Goave. Od února 2011 pracovali členové mise na lepší připravenosti venkovského obyvatelstva na přírodní katastrofy v podobě hurikánů či záplav, kterým země každoročně čelí. Podařilo se založit, vyškolit a vybavit komunitní sdružení pro prevenci a zmírnění katastrof. Díky školení a komunikační technice se zprávy o blížících se hurikánech či o epidemii cholery mohou rychleji šířit i do vzdálenějších oblastí (Člověk v tísni, 2011a).

Člověk v tísni podpořil vznik tzv. komunitních komitétů, jejichž hlavním cílem je zprostředkovat kontakt mezi nevládními organizacemi, úřady a nejohroženějšími skupinami obyvatel žijících především v odlehlých a těžce dostupných vesnicích v horách. Členové komitétu jsou místní lidé pracující zcela dobrovolně bez nároků na odměnu (Člověk v tísni, 2010).

5.2. Charita ČR

Česká katolická charita vyslala na Haiti dne 20. 1. 2010, osm dnů po zemětřesení, dva své pracovníky, Irenu Klimkovou a Oldřicha Pospíšila.¹² Tito pracovníci se aktivně zapojili do pomoci realizované Caritas Internationalis, kterou vedla zpočátku americká Charita – Catholic Relief Services (CRS) a Caritas Haiti. Do konce března 2010 byla pomoc Caritas Internationalis zaměřována zejména na nouzová přístřeší, dodávky zdravotnické pomoci jak v podobě zdravotnických balíčků, tak i

¹² Po třech týdnech byl Oldřich Pospíšil nahrazen Martinem Zamazalem, vedoucím humanitárního oddělení Arcidiecézní charity Olomouc.

v zajištění lékařské pomoci ve zdravotnických centrech a nemocnicích, dále na pravidelnou potravinovou pomoc, zabezpečení dostupnosti čisté vody a dodávky hygienických balíčků (ACHO, 2010).

Vedoucí české mise Oldřich Pospíšil zajišťoval logistiku a Irena Klimková se podílela na přímé distribuci materiálu v rámci mezinárodní charitní pomoci jak v hlavním městě Port-au-Prince, tak dalších oblastech, kde společenství Charit působilo (Léogâne, Petit-Goave, Jacmel, Cayes, Gressier, Mirabalais a Gonaïves) (osobní sdělení Klimková, 2012).

Dle statistiky CRS se díky partnerským Charitám z celého světa podařilo uskutečnit:

- distribuci 10 milionů denních potravinových dávek více než jednomu milionu lidí
- podpora stavby 10 600 provizorní přístřeší
- odstranění 17 600 tun sutě v rámci programu Work for Cash, do kterého se zapojilo 12 000 lidí
- provedení více jak 1 000 naléhavých operací v nemocnici St. Francois de Sales Hospital
- poskytnutí hygienických balíčků 22 000 rodin
- zavedení 1 328 latrín, umýváren, zásobníků vody
- proškolení 68 840 lidí o hygieně a 1 175 dobrovolníků pro monitorování stavu latrín
- registraci 1 126 dětí oddělených od svých rodin a následné shledání 588 dětí se svou rodinou
- proškolení 7 880 sociálních pracovníků o poskytování psychologické pomoci pro traumatizované děti (CRS, 2012).

Samostatné projekty Charity ČR se začaly realizovat až v po prvních měsících postupné stabilizace, avšak stále v koordinaci s ostatními organizacemi. Jednalo se o následující aktivity:

- výstavba školky a její vybavení dětským hřištěm v Sibert (část Port-au-Prince), což umožnilo návrat 100 dětí k předškolní výuce
- postavení provizorní dřevěné školy v Duvalu a Degourde poskytující vzdělání 450 dětem
- předání osmi školních stanů pro výuku 246 dětí v Christ – Roi a Darbonu a školních pomůcek pro 900 školáků

- obnovení provozu sirotčince v Carrefour Feuilles – postaveny a vybaveny stany a sociální zařízení v Nazon v centru hlavního města
- poskytnutí příspěvku na ubytování a počátečního kapitálu potřebného k drobnému obchodování (Charita ČR, 2010)

Česká katolická charita se však nechce věnovat jen krátkodobým projektům. Podařilo se jí započít dlouhodobější zemědělský projekt v oblasti Léogâne, které bylo z 80 % zničeno zemětřesením. Také se plánuje projekt na podporu škol. *„Se všemi školami, kterým jsme po zemětřesení pomáhali, bychom chtěli pokračovat její adopcí, to znamená, že bychom chtěli najít v České republice instituce, které by podporovaly školy na Haiti. Chtěli bychom také navázat partnerství škol se školami. Plány zatím nemají konkrétnější podobu“* (osobní sdělení Klimková, 2012).

5.3. Slovenská katolická charita

Pracovníci Slovenské katolické charity se pomoci v prvních týdnech ani měsících po zemětřesení nezúčastnili. Finančními prostředky ze sbírek se podpořila pomoc poskytovaná Caritas Internationalis a místní organizací Caritas Haiti. První a jediná členka Eva Zelinová za SKCH přijela na Haiti až v květnu 2010. *„Když jsem přijela, bylo tu už mnoho organizací. Celý svět byl v tomto období obrácený na Haiti. Žádný pokrok nebylo vidět, jen se obnovil každodenní život lidí a doprava. Bylo vidět, že se lidé začínají vracet do starých kolejí“* (osobní sdělení Zelinová, 2012).

Eva Zelinová, šéfka humanitární mise na Haiti, byla pověřena realizací projektů soustředěných na obnovu škol a podporu zaměstnanosti v rámci programu Cash for Work. Díky finančním darům slovenských občanů v hodnotě 1 746 000 euro Charita postavila mateřskou školu v Cazeau a dvě základní školy v Duvale (SKCH, 2011a). Momentálně probíhá výstavba sirotčince pro děti s mentálním postižením v Riviere Froide (asi 20 km jižně od Port-au-Prince) a vzdělávacího centra pro dospělé (45 km severně od hlavního města u pobřeží) (SKCH, 2011b). *„Rozhodli jsme se zaměřit především na oblast vzdělání, protože se nám zdálo, že investice do vzdělání je jednou z nejdůležitějších věcí pro rozvoj země“* (osobní sdělení Zelinová, 2012).

Velkou novinkou v haitském prostředí je sirotčinec pro děti s mentálním postižením. Tyto handicapované děti nemají zajištěnou žádnou odbornou péči, neboť rehabilitační péče a speciální přístup je na Haiti ještě velkou neznámou (SKCH, 2011b). Slovenská katolická charita bude dlouhodobě spolupracovat s nově postavenými školami formou projektu Adopce na dálku.

5.4. ADRA

ADRA (Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj) působí ve většině zemí světa. Na Haiti má svou pobočku od roku 1980. ADRA ČR však kvůli vzdálenosti a jiným prioritním zemím se na Haiti před zemětřesením do projektů nezapojovala (osobní sdělení Němec, 2012).

První informace a identifikační zprávy o zemětřesení a škodách přicházely do české kanceláře od lokální organizace ADRA Haiti. Později se utvořil krizový tým evropských organizací ADRY a tým ADRA International, který zajišťoval humanitární pomoc obyvatelům uprchlického tábora v Carrefouru a v okolí města Léogâne asi pět dní po zemětřesení. *„Konsorcium ADRY se rozhodlo, že se pomoc bude poskytovat v Petit Goave v provincii Ouest, protože na intervenci do Port-au-Prince jsme neměli prostředky. Tam byly nutné tak obrovské investice, na které by ADRA nikdy neměla. To si může dovolit Červený kříž nebo OSN, prostě velcí hráči“* (osobní sdělení Laube, 2012).

Český tým, vyslaný na Haiti asi 14 dnů po zemětřesení, se jednak přidal k urgentnímu týmu, který distribuoval potraviny, stany, hygienické balíčky, pitnou vodu, jednak identifikoval potenciální české projekty na Haiti. Česká organizace na Haiti implementovala tři humanitární projekty, z nichž poslední projekt se rozvinul do dlouhodobější rozvojové spolupráce.

5.4.1. Stany a voda pro obyvatele regionu Petit Goave

Petit Goave je spádové město na jihu země, které má asi 40 000 obyvatel. Město a přilehlé oblasti byly velmi poškozeny zemětřesením, neboť se nalézaly

pouhých 15 km od epicentra zemětřesení. Lidé ve vesnici Pika opustili své zničené domovy a vytvořili si provizorní tábor, do kterého se uchýlili asi ¾ obyvatel. V táboře nebyl přístup k pitné vodě a hrozila epidemie. ADRA ČR se proto zaměřila na pomoc těmto rodinám žijícím v nedůstojných podmínkách. Cílem bylo jednak zajistit základní podmínky pro život v táboře (provizorní přístřeší, zdroj pitné vody, distribuce hygienických balíčků, zprostředkování lékařských prohlídek a léků), jednak motivovat lidi k rychlému návratu domů k normálnímu způsobu života. Druhou aktivitou toho projektu bylo zajištění zdroje pitné vody, kterého by bylo možno využít i v případě jiných přírodních katastrof. ADRA ČR za tímto účelem dopravila šest mobilních úpraven vody, které byly vyrobeny v České republice. Tyto čističky zajistily pitnou vodu pro 4 000 - 5 000 obyvatel (ADRA, 2010).

5.4.2. Výstavba provizorních přístřeší

ADRA se snažila motivovat lidi, přebývající v uprchlickém táboře v Pika, aby se vrátili zpět do svých domovů. Asi pro 2 000 rodin, jejichž návrat nebyl možný, vystavěla provizorní dřevěné domky. Do jejich stavby se zapojili i místní řemeslníci, čímž získali možnost pravidelného výdělku (osobní sdělení Němec, 2012).

5.4.3. Podpora zemědělství v Petit Goave

Po zemětřesení z Port-au-Prince odcházelo mnoho lidí za svými příbuznými na venkov. Aby se předešlo hladu, distribuovala ADRA osivo zemědělcům, kteří živilí uprchlíky z měst zásobami určenými k setí na další rok. Tato pomoc přerostla v dlouhodobý rozvojový projekt (osobní sdělení Laube, 2012).

5.5. Zkušenosti humanitárních pracovníků na Haiti

Zemětřesení 12. ledna 2010 se zapsalo do haitské historie jako nejtragičtější událost, během které zahynula asi 1/10 obyvatel hlavního města a více jak jeden milion lidí zůstal bez přístřeší. Do obrovské mezinárodní pomoci se zapojily i české nevládní organizace, které kromě Charity ČR, do té doby na Haiti nepůsobily. Humanitární

pomoc v nefunkčním státu se zničeným hlavním městem s sebou nese jistá specifika, se kterými se musely potýkat i čeští pracovníci.

Zkušenosti českých humanitárních pracovníků:

- OCHA nedokázala zkoordinovat veškeré hráče. *„Nezvládla koordinaci malých neziskových organizací, což třeba se jí ve Rwandě podařilo. Rwanda a Burundi jsou příkladem, kde OCHA situaci zvládla a střediska koordinovala. Tady se to prostě nepovedlo“* (osobní sdělení Laube, 2012).
- *„Činnost středisek byla dobrá na lokální úrovni (přímo v Petit Goave), na národní úrovni byla koordinace horší, někdy kvůli odlišným zájmům takřka nemožná. Obecně však střediska významně přispěla ke koordinaci aktivit jednotlivých aktérů“* (osobní sdělení Němec, 2012).
- I dva roky po zemětřesení nedochází k rekonstrukci zbořených objektů či opravování těch poškozených, takže lidé stále zůstávají v uprchlických táborech nebo se vrací do zbořeníšť. *„Provoz táborů je drahý, je třeba je zrušit. Neví se, kdo má kompetenci problém řešit, zda stát nebo OSN“* (osobní sdělení Laube, 2012).
- Informační a monitorovací instituce zřízené OCHAou byly fantastické. Poskytovaly všechny důležité informace pro zajištění bezpečnostní situace (osobní sdělení Klimková, 2012).
- Po zemětřesení se zvýšila poptávka po středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidech. *„Všechny neziskové organizace s nimi chtěly spolupracovat. Začaly je platit obrovskými sumami, což generovalo konflikty a došlo k přetahování si lidí. Situace se změnila po prvním roce, kdy hodně organizací zemi opustilo. Takže jejich cena klesá. Na začátku to bylo neuvěřitelné. Tito lidé dostávali až 2 500 dolarů měsíčně“* (osobní sdělení Laube, 2012).
- *„Podle mého názoru organizace vojska a jeho technika dokázaly pomoci mnoha organizacím zahájit jejich projekty. Obecně bych byl raději, kdyby byly do podobných situací vysílány jednotky CIMIC než jednotky bojové“* (osobní sdělení Němec, 2012).
- *„Spolupráce s haitskou policií pro nás vždy byla velmi riziková a pokud byla možnost, snažili jsme se spolupráci s nimi vyhnout“* (osobní sdělení Němec, 2012).

- Haitská policie komplikovala naši práci, např. zatýkala nám řidiče, to se děje stále. *„Místo toho, aby byli rádi, že organizace zde pracují, chtějí úplatky a chtějí ukázat svou moc“* (osobní sdělení Klimková, 2012).
- *„Haitská vláda zavedla již v polovině března roku 2010 clo na veškerou pomoc, která směřovala do země. Bylo to naprosto absurdní.“* (osobní sdělení Klimková, 2012)
- *„Obecně asi největším problémem v projektech ADRY, ostatních českých organizací, ale i těch velkých mezinárodních hráčů je to, že na Haiti poslali lidi bez dostatečné přípravy a zkušeností. Kvůli tomu se opakovalo mnoho zbytečných chyb, které jsme už mohli dávno znát a úspěšně se jich vyvarovat“* (osobní sdělení Němec, 2012).
- *„Největším problémem na počátku byla velká inflace, všechno bylo předražené. Každý z neštěstí profitoval, takže jsme se snažili sehnat co nejlevnější prostředky. Později se přidala špatná bezpečnostní a politická situace“* (osobní sdělení Zelinová, 2012).
- Byly postaveny malé osady s novými domy mimo hlavní město. Nyní však zejí prázdnotou, protože lidé v nich nechtějí žít. *„Často chybí komunikace s místními lidmi“* (osobní sdělení Zelinová, 2012).

6. Rozvojová pomoc České a Slovenské republiky

6.1. Vzdělání

6.1.1. Historie vzdělávacího systému

Vzdělávací systém na Haiti se začal pomalu rozvíjet až od získání nezávislosti. Povinná školní docházka pro všechny byla zakotvena v první ústavě z roku 1805. Přesto v roce 1820 existovalo na Haiti pouze 19 základních škol a tři gymnázia. Teprve od roku 1848 začaly na venkově vyrůstat první základní školy a ve městech právnické a lékařské fakulty (Haggerty, 1989).

Stát se o vzdělávací systém prakticky nestaral, neboť země trpěla obrovskou politickou nestabilitou. Není proto divu, že na počátku 20. století z 594 státních škol klesl jejich počet na 465. Změna přišla až s první americkou okupací, kdy gramotnost dosahovala pouhých 10 %. Prakticky téměř všichni byli negramotní (Lundahl, 2011). Začaly se zakládat školy francouzského typu, které se zaměřovaly na literaturu a filozofii, v 30. letech pak zemědělské školy tzv. fermes-écoles. Do těchto škol byli přijímáni jen lidé mluvící francouzsky, takže i přes nárůst vzdělávacích zařízení zůstávala gramotnost velmi nízká (Girard, 2010). Sčítání obyvatel z roku 1950 ukázalo, že negramotnost stále přetrvává u 90 % lidí nad 15 let (Lundahl, 2011).

Zásadní změna přišla až s novou ústavou v roce 1987, která stanovila vedle francouzštiny jako úřední jazyk také kreolštinu (Spears et Joseph, 2010), díky čemuž se negramotnost z 90 % procent snížila na 42 %. Dnes do základní školy nastupuje asi 90 % všech dětí, avšak pouze 29 % z nich pokračuje na střední škole, 6 % ji dodělá a 4 % pak pokračují na vysoké škole (Lundahl, 2011).

6.1.2. Vzdělávací systém

Na Haiti dnes převažují spíše soukromé školy, financované rodiči, náboženskými společnostmi a neziskovými organizacemi, nad bezplatnými státními školami. Současný vzdělávací systém je vytvořen podle Bernardovy reformy z roku 1978 (WB, 2008). Všeobecně školní rok začíná v říjnu a končí v červenci. Děti ve čtyřech letech mají možnost začít navštěvovat mateřské školy (jardins d'enfants).

Bohužel toto vzdělání si mohou dovolit jen ti nejbohatší. V šesti letech by však každé dítě mělo nastoupit do základní školy.

Rozdíl mezi soukromými a veřejnými školami je znatelný. Vyučovacím jazykem soukromých škol je francouzština. Děti získávají znalosti z matematiky, francouzské gramatiky, světové i haitské historie a geografie, náboženství, kreslení a tělocviku. Ve venkovských oblastech vyučovacím jazykem zůstává kreolština a děti dostávají základy čtení, psaní a počítání (State University, 2012). Množství předmětů závisí na počtu učitelů, kterými škola disponuje. Budovy státních škol jsou většinou zchátralé, bez vody, elektřiny, hygienických zařízení a s nedostačující kapacitou (počet studentů ve třídě je asi 70 – 80 dětí) (WB, 2008).

Haitský školní systém je v mnoha ohledech podobný našemu. Povinná školní docházka trvá devět let. Po prvních šesti letech musí žáci splnit závěrečné zkoušky, díky kterým mohou pokračovat na druhém stupni základní školy. Poslední tři roky byly dříve součástí střední školy, dnes se přiřadily k základní. Ovšem ne všechny základní školy, zvláště v těch nejchudších oblastech, tyto ročníky otvírají. Na konci deváté třídy každý žák skládá závěrečné zkoušky, po nich může nastoupit na učební obory či gymnázia. Střední školy trvají čtyři roky. Na gymnáziích se studentům dostává všeobecného vzdělání a přípravy na závěrečnou zkoušku baccalauréat, která jim otevírá dveře na universitu (State University, 2012).

Haiti disponuje pouze pěti universitami situovanými v Port-au-Prince. Toto rozložení vychází z druhé poloviny 20. století, kdy prezident Francois Duvalier chtěl mít kontrolu nad vysokoškolským vzděláváním, a proto nedovolil zřizovat university mimo hlavní město (osobní sdělení Laube, 2012).

6.1.3. Problémy ve vzdělávacím systému

Podoba haitského vzdělávacího systému je pouhým odrazem celkové politické situace v zemi. Vzdělávací systém už dlouhou dobu sužují tři hlavní problémy:

- Ministerstvo školství a odborného vzdělání (MENFP) není schopno plnit normativní i regulativní funkci ve vzdělávacím systému (nedostatek transparentnosti s nakládáním svěřených financí, neschopnost inspekce v jednotlivých školách, nedostatek kvalifikovaných pracovníků, zastaralá data),

to se nejvíce projevuje ve srovnání mezi soukromými a státními školami (Republic of Haiti, 2004). Z celkového množství škol je asi 80 % soukromých. Ty většinou ignorují státní nařízení a 75 % z nich existuje nelegálně (bez souhlasu či licence ministerstva školství a odborného vzdělání) (WB, 2008).

- Na Haiti nacházíme rozdílný přístup ke vzdělání mezi městem a vesnicí, chudými a bohatými, muži a ženami. V městských oblastech 84, 8 % dětí ve věku 6 – 11 let navštěvuje základní školu. Ve venkovských oblastech se docházka dětí do školy propadá na pouhých 73, 3 %. To znamená, že asi 1/3 dětí ve venkovských oblastech vůbec do školy nechodí. Jednou z příčin je nedostatek škol na venkově, takže každý den děti musí docházet 1-2 hodiny do školy, a to často bez snídaně či svačiny. Další příčinou je školné, které rodina za své dítě musí platit a které často představuje 15 – 25 % průměrného příjmu rodiny na jedno dítě pro 20 % nejchudších domácností (Verner et Egset, 2007). Rozdíl v počtu zapsaných dětí podle pohlaví je znatelný – 52 % chlapců a 43 % dívek začne základní školu v šesti letech (WB, 2008).
- Nedostatečná kvalita a efektivnost škol je způsobena jednak nevyhovujícími budovami, které jsou často v dezolátním stavu, bez pitné vody, hygienických zařízení, jednak nedostatkem kvalifikovaných učitelů (Lundahl, 2011). Podle studie Světové banky 75 % současných učitelů nemá dostatečné vzdělání, většina z nich získala pouze základní vzdělání nebo tři roky studia na střední škole (WB, 2008). Platy učitelů jsou většinou velmi nízké, proto většina z nich vykonává i další zaměstnání. Častým jevem je pak velká absence učitelů ve vyučování (Lundahl, 2011).

6.1.4. Projekt Adopce na dálku Arcidiecézní charity Olomouc

Arcidiecézní charita Olomouc (ACHO) působí na Haiti od roku 2005. První projekty začaly na základě iniciativy českého misionáře P. Romana Musila, který působil na severu země v Baie de Henne. Charita spolupracovala se zdravotním střediskem v Mole St. Nicolas a Baie de Henne, podílela se na dostavbě základní školy, podpořila první fázi projektu Praga-Haiti pro zlepšení dopravní obslužnosti a vybavila jídelnu v Blanchard. Nejdůležitější oblastí působení Arcidiecézní charity se však stalo vzdělání, kde dlouhodobě pracuje na projektu Adopce na dálku (ACHO, 2012).

Projekt začal fungovat v roce 2005 nejprve ve farnosti českého misionáře, později se rozšířil i do dalších regionů. Spolupráce se vždy navazuje s církevními školami, protože právě církev je na Haiti jednou z mála fungujících institucí, ale i tak se musí partneři dobře prověřovat. Momentálně projekt spolupracuje se školou v Baie de Henne, Gonaïves, Damassin, Roche a Bateau, Coteaux a v Les Cayes.

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 3 Města se školami z projektu Adopce na dálku ACHO

Celkem je do programu zařazeno 400 dětí studujících převážně na základních školách. Děti vybírá osoba, která je zná a dokáže posoudit, zda pomoc opravdu potřebují. Většinou by to měl být kněz nebo ředitel školy. Finance od sponzorů pokrývají školné, základní zdravotní péči, jedno jídlo denně, novou uniformu a školní pomůcky. Peníze, které zůstanou, může škola použít na pořízení potřebného vybavení. Protože všeobecná úroveň vzdělávacího systému na Haiti je nízká, Charita se snaží dohlížet, aby se učitelé v partnerských školách účastnili vzdělávacích kurzů, které probíhají buď v blízkém městě, nebo ve školách, kde učí (osobní sdělení Klimková, 2012).

Základním vzděláním i děti z nejchudších rodin získávají finanční gramotnosti, která jim pomůže najít si lepší práci či si otevřít vlastní živnost. U nadaných dětí, čerpajících finanční podporu pro studium na střední či vysoké škole, se předpokládá, že budou pracovat pro nějakou firmu, ne vždy v regionu, v němž bydlí.

„Nechceme však, aby tyto děti opouštěly Haiti. Snažíme se je vést k tomu, aby si uvědomily, co jim bylo umožněno získat a své vědomosti by měly v budoucnosti uplatňovat ve prospěch svých spoluobčanů“ (osobní sdělení Klimková, 2012).

Tento druh sponzorství je v rozvinutých zemích velmi oblíbený, každoročně se do systému zapojuje stále více „adoptivních“ rodičů, a tak přibývá i sponzorovaných dětí po celém světě. *„V České republice zatím nejsou lidé moc zvyklí pravidelně přispívat. Nejsou zvyklí přemýšlet o problémech a nejsou schopni si uvědomit, že i my způsobujeme problémy“ (osobní sdělení Laube, 2012).*¹³ Týká se to i výše zájmu o adopci dítěte u nás. Irena Klimková, koordinátorka projektu říká: *„Když jsme měli pár akcí, např. dokument v televizi, návštěvu haitského kněze, vylepení letáků v tramvaji, zájem pronikavě stoupl. Ale teď po Novém roce zase klesá“ (osobní sdělení Klimková, 2012).*

6.1.5. Adopce na dálku Slovenské katolické charity

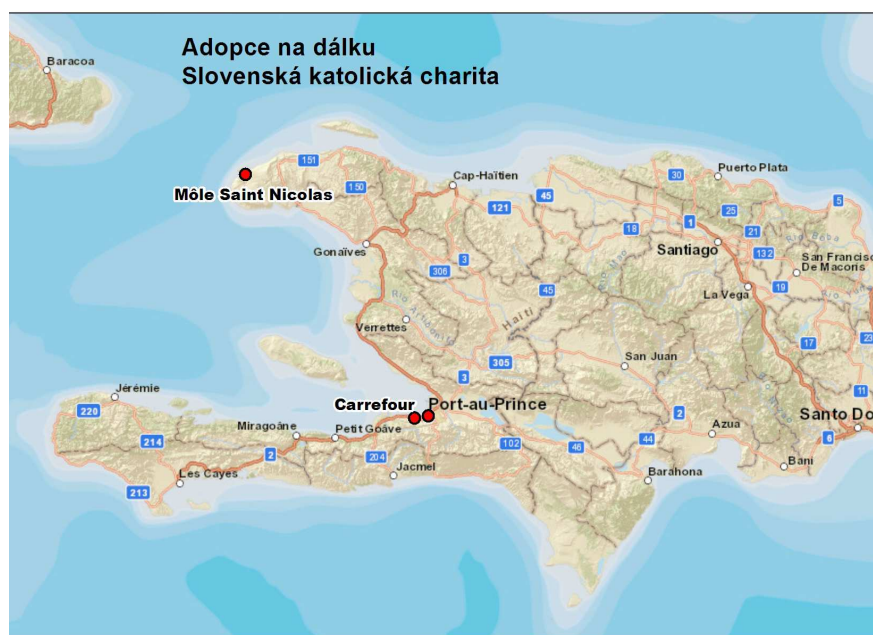
Slovenská katolická charita se věnuje projektu Adopce na dálku již od roku 1996. Nejprve navázala spolupráci v Indii, v roce 2005 v Albánii a od roku 2011 ve Vietnamu a na Haiti. Zahájení projektu na Haiti bylo reakcí na lednové zemětřesení. Slovenská katolická charita totiž nechtěla zůstat pouze u bezprostřední humanitární pomoci, ale rozhodla se pro dlouhodobější rozvojové projekty (SKCH, 2012).

Projekt Adopce na dálku podporuje děti ve škole sv. Františka Saleského v městě Carrefour, ve škole sv. Terézie v Port-au-Prince a sv. Bonaventury v městě Mole Saint Nicolas. Spolupráce se navázala s již existujícími školami, i když ve dvou případech (ve městě Carrefour a Port-au-Prince) se Charita podílela na jejich znovuoobnovení. Na zařazení dítěte do programu nemá vliv ani náboženství ani věk.¹⁴ Přesto do Adopce na dálku je zapojeno 150 dětí pocházejících pouze z křesťanských rodin. *„I předškoláci se vzdělávají. Učí se sociální zručnosti. Existují případy, kdy podporované děti dokončily i vysokou školu. Přestane-li je podporovat jeho konkrétní*

¹³ Tato věta vysvětluje fakt, že lidé v České republice zatím nepřispívají pravidelně ze svých výplat na rozvojové země, jak je tomu např. ve Velké Británii, kde mnoho nevládních organizací funguje pouze z finančních darů lidí či firem. Obecně však projekt Adopce na dálku Charity ČR se setkal s větším úspěchem u veřejnosti, než se očekávalo.

¹⁴ Pro zařazení jsou nutné pouze dvě podmínky – dítě musí pocházet z chudé rodiny a nějakým způsobem se již vzdělávat (osobní sdělení Knapík, 2012).

dárce, hledáme mu nového, aby studium nepřerušoval. Toto meziobdobí kryjeme z vlastních zdrojů“ (osobní sdělení Knapík, 2012).

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 4 Místa škol s projektem Adopce na dálku SKCH

Díky projektu Adopce na dálku mohou ředitelé škol nabídnout svým studentům kvalitnější vzdělání. Učitelé získávají za svou práci adekvátnější finanční ohodnocení, dále se dodatečně vzdělávají a ve vyučování pracují s modernějším výukovým materiálem. Třídy se postupně vybavují a žáci mají možnost naučit se pracovat s novými komunikačními a informačními technologiemi. Adoptivní rodiče svými příspěvky konkrétnímu dítěti uhradí školné, uniformu, učebnice, dopravu do školy, internátní poplatky, školní potřeby, letní tábory a případnou zdravotní péči. Z darů, které jsou poskytnuty nad rámec, se nakoupí drobné dárky k Vánocům pro všechny děti (SKCH, 2012).

6.1.6. Zhodnocení rozvojové spolupráce v oblasti vzdělání

Česká i slovenská charita se zaměřily na dlouhodobý projekt, který si klade za cíl zvýšit vzdělanost mezi nejchudšími lidmi na Haiti. Vzdělání je totiž jedním z nejdůležitějších předpokladů pro rozvoj jednotlivce, komunity a celého státu.

Nejrozvinutější státy světa znásobují své bohatství právě tím, že investují dostatek prostředků do vzdělání a budují tak znalostní ekonomiku. Haiti by se zvýšením vzdělanosti mohlo vymanit z bludného kruhu chudoby a započít tak cestu k prosperitě a stabilitě. Práce českých a slovenských organizací nemění stav školství, které je v katastrofálním stavu, ale poskytuje lepší startovací pozice k soběstačnosti a nezávislosti dětem, které by jinak i nadále žily v chudobě bez příležitosti získat vyšší sociální status.

Práce s haitskými partnery vyžaduje velkou trpělivost. Obě Charity mají zkušenosti s přerušáním spolupráce z důvodu neplnění základních podmínek, často se jednalo právě o nedoložení přehledu použitých financí, či informace o dětech. Peter Knapík (2012), koordinátor projektu ve Slovenské katolické charitě, doporučuje „*i třikrát si prověřit partnery a začít spíše s menším počtem dětí. Pokud se spolupráce osvědčí, počet dětí postupně zvyšovat.*“

6.2. Zdravotnictví

Haitské zdravotnictví již několik desetiletí trpí nedostatkem financí. Vláda do tohoto sektoru přispívá pouze 6 % z celkového rozpočtu země (WB, 2008). To znamená, že výdaje na zdravotnictví na jednoho obyvatele na rok činí pouhých 40 dolarů oproti sousední Dominikánské republice s 271 dolarem na obyvatele (The World Bank, 2012). Tento obrovský nedostatek financí vede k tomu, že pouze 30 % všech zdravotnických zařízení je veřejné a situovaných většinou do městských oblastí. Ostatní zdravotní péči (70 %) zajišťují nevládní organizace, a to zvláště na venkově a ve slumech Port-au-Prince. I přesto se odhaduje, že pouhých 28 % lidí z celkové haitské populace má přístup ke zdravotní péči (WB, 2008).

Kromě nízké podpory ze strany státu, zdravotnictví strádá nedostatkem odborného personálu, zdravotnického zařízení, léků a vybavení. Světová banka uvádí, že 75 % lékařů a 67 % zdravotních sester pracuje v hlavním městě (či jeho okolí). V ostatních veřejných zařízeních mimo tento západní region nejsou lékaři přítomni (Verner et Egset, 2007).

Všechny tyto faktory negativně ovlivňují kvalitu života haitských obyvatel. Z hodnot jednotlivých indikátorů v tabulce níže je zřejmé, že Haiti se dá srovnat spíše se státy Subsaharské Afriky než s regionem Latinské Ameriky.

Indikátory zdraví: Srovnání Haiti, regionu Latinská Amerika a Subsaharská Afrika						
	Haiti				Latinská Amerika	Subsaharská Afrika
	1995	2000	2005	2009	2009	2009
Průměrná délka života (roky)	57	58	60	61	74	54
Kojenecká úmrtnost (na 1000)	90	78	67	59	19	78
Úmrtnost dětí do 5 let (na 1000)	129	109	92	80	22	124
Proočkovanost dětí do 1 roku (%)	42	49	59	59	93	76
Podvýživa u dětí do 5 let (%)	24	13, 9	19	-	3,8	25
Úmrtnost matek při porodu (na 100 000)	620	450	350	-	85	650
Porody s vyškolenými pracovníky (%)	20	24	26	-	89	44
Porodnost	4,9	4,3	3,8	3,4	2,3	5
Prevalence HIV (%)	3,6	2,8	2,1	1,9	0,8	5,5
Prevalence tuberkulózy (na 100 000)	247	271	272	238	45	275

(Zdroj: The World Bank, 2012)

Tab. 2 Indikátory zdraví

Nejvíce zasažení špatnou situací na Haiti jsou děti. Dětská úmrtnost a úmrtnost při porodu patří mezi nevyšší jak v regionu, tak i na světě. Prenatální péče jak o plod, tak o matku téměř neexistuje. Asi 76 % narozených dětí bylo přivedeno na svět nekvalifikovaným zdravotnickým personálem, přičemž 25 % porodů provází komplikace, při kterých umírá asi 260 žen/100 000 narozených dětí (The World Bank, 2012). Panamerická zdravotnická organizace (PAHO) uvádí, že asi 25 % dětí do pěti let je zasaženo chronickou podvýživou a 5 – 6 % akutní podvýživou. Mezi nejčastější příčiny úmrtí dětí do pěti let patří průjmy a akutní respirační onemocnění (PAHO, 2007). Naděje na dožití při narození dosahuje 61, 4 let (ženy: 62, 6 let; muži: 60, 3 let), což odpovídá průměru zemí s nízkým příjmem (The World Bank, 2012).

Haiti čelí největšímu výskytu onemocnění HIV/AIDS v karibské oblasti. Podle odhadů z roku 2009 1, 9 % populace ve věku 15-49 let je nakaženo tímto virem. Dále se v zemi vyskytuje malárie, tuberkulóza a cholera (Merlin, 2011). Největší epidemie cholery za posledních 100 let postihla Haiti po zemětřesení v roce 2010 a vyžádala si 7 040 obětí¹⁵ (Humanitarian Response, 2012).

¹⁵ Epidemie cholery (vibrio cholerae) vypukla v říjnu 2010 v období dešťů na severu země. První případy lékaři zaznamenali v pobřežním městečku Saint Marc v provincii Artribonite. To bylo asi 88 km od prvního stanovitého tábora. Po prvních 14 dnech bylo zaznamenáno více jak 7 000 případů cholery

Celkové dopady zemětřesení na zdravotnický systém na Haiti byly obrovské už jenom vzhledem k faktu, že většina zdravotnických zařízení je soustředěna v regionu kolem hlavního města. Během zemětřesení tak Haiti přišlo asi o 60 % všech zdravotnických zařízení (Government of the Republic of Haiti, 2010).

6.2.1. Zdravotnické projekty Vysoké školy sv. Alžběty v Bratislavě

Zdravotnická škola započala své působení na Haiti v roce 2007, kdy obnovila kliniku na severu země v Mole st. Nicolas, zdravotní středisko ve městě Baie de Henne a podpořila vznik mobilní kliniky v Port-au-Prince. V roce 2011 převzala do své správy nemocnici v Jacmelu (VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010).

Lidé žijící ve slumech Port-au-Prince mají jen velmi omezené možnosti získat jakoukoli zdravotní péči. V hlavním městě je soustředěno nejvíce lékařů a zdravotnických zařízení, ta si však nejchudší lidé často nemohou dovolit. „V těch větších městech šly ceny za běžné ošetření do stovek dolarů. Za vyšetření se platí 70 – 100 dolarů, za operaci 200 – 500 dolarů. Což je opravdu hodně“ (osobní sdělení Marada, 2012).

Ve slumech se nenajde žádné zdravotní zařízení, jednak z důvodu bezpečnostního, jednak by se poskytovatelům nevyplácelo finančně. Chudí lidé nemají dostatek peněz na zaplacení všech nákladů. Proto všichni pacienti musí docházet do nemocnice pěšky někdy i tři dny. Návštěvy lékaře se tak často nedožijí. Vysoká škola sv. Alžběty zřídila v roce 2007 mobilní kliniku v nejchudší oblasti Port-au-Prince Cité Soleille. Každý den lékaři naloží do auta nemocné, zavezou je do nemocnice na ošetření či případná vyšetření. Pak je zase dopraví zpět do jejich domovů. Díky této mobilní klinice se poskytuje zdravotní pomoc 50 lidem denně (VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010).

V roce 2011 převzala VŠ sv. Alžběty ochranu nad dostavěnou nemocnicí v Jacmelu. Iniciátor, organizace Hands for Help, vystavěla nemocnici v samém srdci stanového tábora. Nemocnice je tvořena komplexem tří budov sestavených z polyuretanových panelů, které ulehčují údržbu a zaručují dlouhodobou trvanlivost, a tím i možnost využívat nemocnici až 20 let. Nemocnice má plně vybavený operační sál,

v tomto regionu (Walton et Ivers, 2011). Po hurikánu Tomas, který způsobil rozsáhlé záplavy, se epidemie rozšířila do 8 provincií z 10 (Merlin, 2011).

gynekologické a poporodní oddělení, lůžkovou část, laboratoř a RTG. Dále disponuje vlastní úpravou pitné vody (Hands for Help, 2010). Vysoká škola sv. Alžběty zajišťuje odbornou lékařskou pomoc a samotné fungování nemocnice. Personál se skládá z místních zdravotníků (většinou laborant a sestra), z administrativního a technického personálu a týmu VŠ sv. Alžběty (lékař a logistik). Nemocnice také spolupracuje se střediskem pro opuštěné děti a se školou Roussea école (osobní sdělení Krčméry, 2012). Díky otevření této nemocnice 50 – 70 lidí denně má přístup ke zdravotní péči, kterou by bez tohoto střediska neměla (VŠ zdravotnictva a sociální práce sv. Alžběty, 2011).

Prvním a zároveň i největším projektem VŠ sv. Alžběty se stalo zdravotnické středisko na severu země ve městě Môle St. Nicolas. V roce 2007 byla tato klinika jen prázdnou budovou s jednou sestrou, která zastávala jak úlohu lékaře tak i ředitele (VŠ zdravotnictva a sociální práce sv. Alžběty, 2010). Po rekonstrukci dnes ve středisku pracuje množství lékařů, sester, ošetřovatelů a je plné pacientů. Zdravotní středisko slouží pro asi 10 000 lidí, kteří žijí v této oblasti (osobní sdělení Krčméry, 2012). Za ošetření pacienti platí 50 gurdů, což je u nás asi 20 – 25 Kč. Takové ošetření si může dovolit každý. Tento peněžní obnos nepokrývá náklady na ošetření, slouží pouze k tomu, aby se středisko nezahltilo pacienty, kteří nepotřebují zdravotní péči. Slovenští lékaři na Haiti nejčastěji léčí malárii, tyfus, parazitologické plicní infekce a tuberkulózu. Setkávají se zde také s velkým počtem nakažených virem HIV (osobní sdělení Marada, 2012).

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 5 Místa zdravotnických zařízení VŠ sv. Alžběty

6.2.2. Zkušenosti českého lékaře

Zdraví je klíčovým předpokladem pro příznivý sociální, kulturní a ekonomický vývoj člověka. Pokud jsou lidé nemocní, nemohou pracovat nebo mají nižší výkonnost než lidé zdraví. Zdravá populace se stává hnacím motorem ekonomického růstu a pouze zdraví lidé mohou plnit své společenské role v zaměstnání, v rodině, v občanské společnosti apod.

Haiti patří k zemím s největší nemocností a nejnižší dostupností zdravotní péče, což se nepříznivě promítá do očekávané délky života. Haitský zdravotnický systém i samotní pacienti podle Mudr. Josefa Marady (2012) vykazují mnohá specifika:

- Od roku 2007 musí každý haitský lékař, který ukončil lékařskou fakultu, pracovat mimo hlavní město. Všeobecně se stává, že haitští lékaři se po studiích snaží emigrovat do Ameriky nebo do okolních států.
- Haitští doktoři mají velmi dobré vzdělání i praxi v oblasti tropických nemocí, porodnictví a gynekologie.
- Lékařům chybí morálka, pokud se týká vztahu k pacientům. Většina z nich pochází z bohatších rodin a k chudým lidem postrádají jakýkoli vztah.
- Pacienti často nejprve vyhledávají pomoc šamanů a teprve tehdy, když se jejich zdravotní stav nelepší, vyhledávají lékařskou péči.
- Odbornější vyšetření není na Haiti absolutně dostupné, zvláště ve venkovských oblastech. Každý lékař se tak musí spolehnout jenom sám na sebe, na svou praxi a úsudek.
- Pacienti vždy dávají přednost bílému doktorovi před svým vlastním. „*Bílý člověk tam znamená mnoho a bílý lékař ještě mnohonásobně víc.*“
- Povinné očkování malých dětí probíhá asi posledních pět let. Řídí ho stát a je to snad jediná věc, která je dělána efektivně.
- Mnoho amerických lékařů a zdravotních sester, kteří jsou nespokojeni s životem v Americe, odjíždí na celý život nebo alespoň na určité období na Haiti a zakládají zde své zdravotnické mise.
- Smrt je na Haiti každodenní součástí života, a to často kvůli banální záležitosti.

6.3. Zemědělství

Zemědělství na Haiti mělo a vždy bude mít své důležité místo. Již před více jak 300 lety tam Francouzi vybudovali velmi stabilní a v té době vysoce moderní systém plantážnictví s dobrými technologiemi. Na Haiti se díky příhodnému klimatu a úrodné půdě dařilo pěstovat bavlnu, indigo, kávu a hlavně cukrovou třtinu (Girard, 2010). Díky cukru se Haiti stalo nejbohatší francouzskou kolonií nazývanou Perla Karibiku či Klenot Antil. Cukr byl v té době nejžádanější surovinou starého kontinentu. Mert (2001, 266) ve své knize uvádí:

„Od poloviny 18. století se tato oblast (Saint Domingue), do značné míry zanedbávána pod španělskou nadvládou, stala nejbohatší a nejžádanější kolonií západní polokoule. Mezi lety 1783 – 1789 se zemědělská produkce na ostrově zdvojnásobila, vytvářela více zisku než ostatní státy v Karibském moři dohromady a také více než Spojené státy.“

Během bojů o nezávislost mezi roky 1791 – 1803 došlo k narušení společnosti a zároveň byly napáchány velké škody na plantážích. Po roce 1804 země ztratila svého obchodního partnera – Francii - a celkově začala ekonomicky upadat, neboť plantáže se rozdělily na malá políčka, na kterých začali bývalí otroci pěstovat plodiny pro svou vlastní potřebu (Lundahl, 2011). I přes všechny uvedené okolnosti hrálo zemědělství v 19. a 20. století důležitou roli, která nebyla ovlivněna klesající poptávkou a poklesem cen komodit. Haggerty (1991) uvádí, že v 50. letech 20. století zemědělství tvořilo 50 % HDP a 90 % celkového exportu. Od 60. let význam zemědělství v celkové ekonomice klesal. V polovině 80. let tvořil 35 % HDP a 24 % exportu. Na konci 90. let zemědělství přispívalo 30 % k HDP a 10 % exportu. Dnes se zemědělství podílí na celkovém HDP 38 % (Lundahl, 2011).

Jedním z hlavních důvodů úpadku zemědělství, vzhledem k celkové ekonomice, je přechod rolníků z pěstování plodin vhodný na vývoz na pěstování plodin pro svou vlastní potřebu. Haitský zemědělský sektor není schopen uživit své vlastní obyvatele.¹⁶ Velký podíl na tom mají extrémní eroze půdy a zastaralé technologické postupy.

Spojené státy exportují do země 80 % všeho zboží. Na počátku 20. století vyváželo Haiti nejvíce rýže z celé karibské oblasti (osobní sdělení Laube, 2012). Dnes

¹⁶ 40 % toho, co průměrný Hait'an sní, pochází ze zahraničí, 34% z toho je komerční import a zbytek 6 % je potravinová pomoc (Lundahl, 2011).

je Haiti čtvrtým největším odběratelem americké rýže po Japonsku, Mexiku a Kanadě. Velký podíl na haitském trhu vedle USA má i sousední Dominikánská republika, která přijímá zboží v hodnotě asi jednoho milionu dolarů, ale do země exportuje zboží v hodnotě 30 milionů dolarů. To názorně ukazuje katastrofální situaci haitského zemědělství (Jean, 2008).

6.3.1. Problémy

6.3.1.1. Vlastnictví půdy

Jedním z hlavních důvodů nízké produktivity zemědělství je nevyřešená otázka vlastnictví. Od roku 1804 se ve všech 24 ústavách snaží s tímto problémem vypořádat (World History Archives, 1995). Iničiátoři reformy se nedočkali od společnosti velké podpory a jejich snahy skončily neúspěchem.

Jedna z nejradikálnějších reformy přišla na počátku 19. století s vládou Pétiona, který rozdělil půdu otrokům, kteří ještě před vyhlášením nezávislosti utekli od svých pánů. Reforma byla natolik radikální, že v roce 1842 nezůstala ani jedna plantáž v původní velikosti. Podle odhadů tvoří dnes 2/3 populace rolníci, kteří disponují půdou o rozloze menší než jeden hektar (Lundahl, 2011). Metz (2001) uvádí, že Haiti má celkem 772 000 hektarů orné půdy, ovšem jen 49 % je obděláváno. Hlavní vinou malého procenta obdělávání půdy je otázka vlastnictví na venkově a nedostatek finanční podpory ze strany státu.

Na Haiti existují tři druhy vlastnictví půdy:

- **Osobní vlastnictví** – většina lidí na venkově obdělává půdu, kterou považuje za svou, ale nevlastní žádné důkazní listiny. Již od prvního přerozdělení půdy neexistuje jasné vymezení vlastnických práv. Neexistuje katastrální úřad. Vlastnictví půdy se řídí spíše zvykovou právní formou. V roce 1995 prezident Jean Bertrand Aristide založil National Institute for Agrarian Reform,¹⁷ která měla udělat nezbytné kroky k vyřešení problému vlastnictví půdy. Mezi lidmi taková

¹⁷ Reforma se týkala přerozdělování půdy v oblastech, kde kvůli vlastnictví vznikalo napětí. Vláda začalo brát půdu velkým vlastníkům a dávala je malým rolníkům. Místem, kde se poprvé začala zavádět reforma se nazývá Artibonite Valley (Jean, 2008).

reforma vyvolala konflikty. Dodnes otázka vlastnictví není vyřešena a rolníci dále obdělávají půdu, kterou považují za vlastní (Jean, 2008).

- **Pronájem** – farmáři, kteří mají dostatečný příjem si pronajímají půdu od svých příbuzných nebo od majitelů půdy. Majiteli jsou nejčastěji mulati, kterým tato půda byla dána do zástavy. Většina z nich teď žije v Americe, takže vyjednávání ohledně pozemků je velmi obtížné (osobní sdělení Laube, 2012).
- **Propachtování půdy** – rolníci, kteří obdělávají půdu jako pachtýři, musí v době sklizně odvádět polovinu úrody majitelům půdy. Následkem toho mají nedostatek plodin pro svou obživu (Jean, 2008).

Většina všech zemědělských produktů je vypěstována malými farmáři. Velké farmy na Haiti prakticky nejsou. V případě smrti vlastníka je půda spravedlivě rozdělena mezi jeho potomky. Takže obdělávaná políčka jsou stále dělena na menší a menší celky, čímž se snižuje možnost vlastníka uživit se z kousku pole, které vlastní (Jean, 2008).

6.3.1.2. Eroze půdy

Za klesající úrodnost půdy má vliv několik následujících faktorů, které mají kořeny jak v historii, tak i v současnosti. Jedním z dlouhodobých problémů Haiti je rozsáhlá eroze půdy na většině území. Špatná politika a obrovský růst obyvatel způsobily kácení lesů za účelem vývozu vzácných dřevin a získání půdy pro zemědělství. Takto získaná půda je schopna rodit jen tři roky a pak už je pro obdělávání nepoužitelná, neboť ztrácí svou úrodnost.

Dalším důvodem odlesnění je bezpochyby závislost chudých obyvatel na dřevěném uhlí jako zdroji energie. K největšímu odlesnění z tohoto důvodu docházelo v dobách ropných krizí a také při embargu na počátku 90. let 20. století (Lundahl, 2011). I sami rolníci se často svými neprozřetelnými praktikami podílejí na větší devastaci úrodné půdy. Se snižující se cenou kakaového zemědělci pomalu začali přecházet na pěstování plodin pro svou vlastní potřebu. Zlikvidovali tak kakaovníky, které poskytovaly svými větvemi na horských svazích ochranu před prudkým slunečním zářením a ostrými dešťovými kapkami. Jakmile se nasadily jiné plodiny, tak prudké

srážky odplavily všechny potřebné živiny (Lundahl, 2011). Dnes má Haiti pouze 2 % lesů, které jsou chráněny zákonem.

Haitské zemědělství dnes patří k jednomu z nejhorších na světě. Mechanizace téměř neexistuje, rolníci půdu obdělávají těmi nejstaršími způsoby, které se praktikovaly ještě za dob francouzské kolonizace. Kvůli nedostatku úrodné půdy se používá zemědělství žehu, tzn. rolníci vypálí část lesa, ze kterého vznikne plocha vhodná k zemědělství. Takto vzniklé pole dokáže rodit pouze 2 – 4 roky, pak se stává pro zemědělství nepoužitelné. Tímto způsobem místní zemědělci nejenom, že přicházejí o svá úrodná pole, ale snižují lesní porost, který vede ke zvyšování eroze.

Drobní rolníci pěstují plodiny pro zajištění obživy pro svou rodinu a dobytek. Mezi takové plodiny patří kukuřice, rýže, brambory, fazole, obilí, banány a cukrová třtina. Jen menší část farmářů se věnuje pěstování plodin pro domácí či zahraniční trh. Prodej zemědělských produktů se tak stává jediným příjmem na venkově. Sláva vývozu cukrové třtiny dávno skončila, dnes se zemědělci věnují pěstování kávy, bavlny, sisalu, kakaa, tabáku a manga. Nejdůležitější roli hraje mango, které se stalo druhou nejvýznamnější exportní plodinou a jeho produkce nikdy nebyla přerušena (Jean, 2008).

6.3.2. Projekt Obnova zdrojů obživy – Charita ČR

Město Léogâne v provincii Ouest patřilo mezi nejpostiženější oblasti po lednovém zemětřesení, neboť se nacházelo přímo v epicentru. O své domy, zvířata a zdroj potravy přišly tisíce drobných zemědělců, kteří musí živit svou rodinu z plodin vypěstovaných na pozemku menším jak jeden hektar. Charita ČR započala v červenci 2010 projekt Obnova zdrojů obživy, jehož hlavním cílem je pomoci postiženým drobným zemědělcům vrátit se ke svému původnímu živobytí, zlepšit a zefektivnit ho díky sérii školení a zároveň se tím vymanit ze závislosti na humanitární pomoci. Má pomoci 1000 zemědělců, 1 000 chovatelů koz a 200 drobným obchodníkům (Charita ČR, 2010).

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 6 Místa, kde Charita ČR implementuje zemědělský projekt

Projekt byl zahájen s přicházejícím obdobím zemědělské sezóny. V dubnu byla nejprve realizována dodávka 6 tun fazolí a 5, 5 tuny kukuřice pro setbu. Kromě semen obdržel každý zemědělec také nářadí nezbytné pro obdělávání pole. Kromě kukuřice a fazolí se v dalším období rozdala i semínka zeleniny (papriky a lilku). Zemědělští experti z Haiti pořádají vzdělávací kurzy zaměřené např. na boj se škůdci, přípravu kompostu, využití vody, zpracování vypěstovaných plodin, boj s erozí (Charita ČR, 2011).

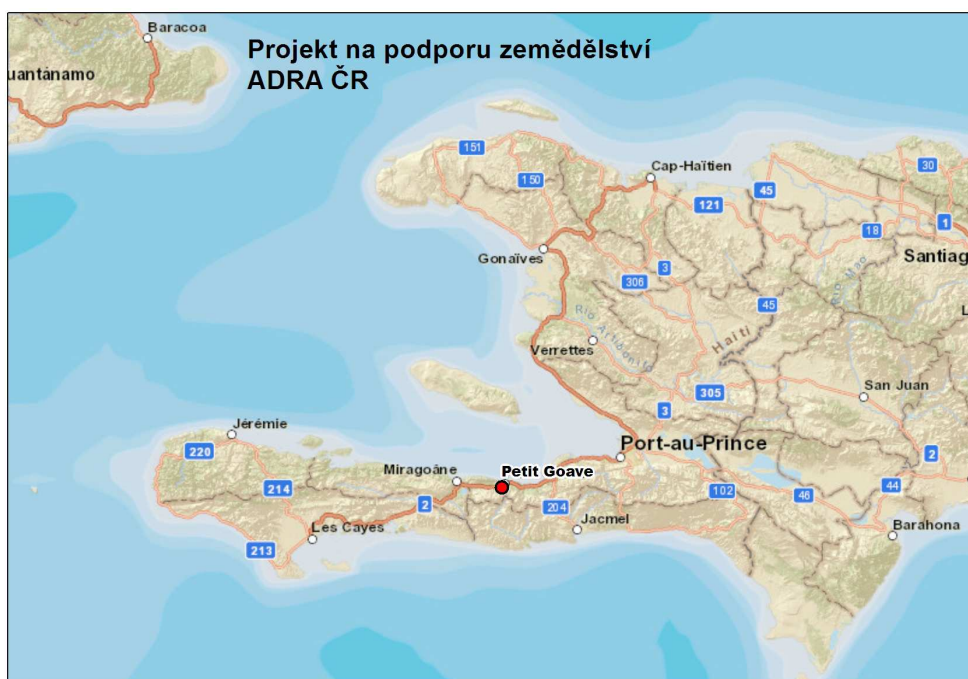
Místní zemědělci reagují na projekt velmi pozitivně. Chtějí se učit novým věcem, které jim umožní zefektivnit jejich zemědělství. „*Nepřinášíme nic netradičního, vše je založeno na tom, na co jsou zvyklí. My jejich znalosti jen prohlubujeme*“ (osobní sdělení Klimková, 2012).

Projekt podpory chovatelů koz je založena na práci s komunitou. Prvních 50 kusů zvířat se umístilo do karantény, kde se provedla vakcinace po zabřeznutí. Po čtyřech měsících se kozy předaly 50 vytipovaným rodinám, které po narození kůzlat dospělé kozy vrátili zpět do komunity. Po opětovném zabřeznutí budou předány dalším rodinám. O celý tento systém se stará místní komunita, se kterou navázala Charita spolupráci. Díky této distribuci chovatelé mohou profitovat ze stále nových kůzlátek (Charita ČR, 2011).

Jak v Léogânu, tak i v Gonaïve probíhá třetí část projektu zaměřená na podporu drobných obchodníků. Po zemětřesení se do města Gonaïve v provincii Artibonite přesídlilo množství obyvatel z poškozených oblastí. Kvůli nedostatku úrodné půdy se projekt zaměřil na drobné obchodníky, kterým byl poskytnut počáteční kapitál na zprovoznění jejich živností (osobní sdělení Klimková, 2012).

6.3.3. Podpora zemědělství v Petit Goave

Oblast města Petit Goave, vzdálená asi 70 km od Port-au-Prince, nepatří mezi nejchudší regiony na Haiti. Po lednovém zemětřesení se však toto město ocitlo na pokraji hladomoru a epidemie. Lidé se kvůli velkému poničení města uchýlili do provizorního uprchlického tábora bez přístupu k pitné vodě. Po relativní stabilizaci a návratu obyvatel zpět do svých domů nebo do nových provizorních dřevěných domků, se začali lidé žijící v hlavním městě, přesouvat k příbuzným na venkov, kde společně zkonsumovali většinu veškerého osiva pro další sezónu. ADRA ČR v rámci humanitární pomoci rozdala semena a sazenice. Tato zprvu humanitární pomoc se však přeměnila v dlouhodobý rozvojový zemědělský projekt (osobní sdělení Laube, 2012).

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 7 Město se zemědělským projektem organizace ADRA ČR

Organizace ADRA se specializuje zvláště na projekty zaměřené na vodu a zemědělství. Tak i projekt realizovaný na Haiti se příliš nelišil od těch, které se uskutečnily například v Africe. Postavily se čtyři zemědělské farmy, na kterých se pořádaly tréninky pro zemědělce. Ty poskytovaly farmářům základní vědomosti v oblasti sázení, pěstitelských metod, kompostování, správného ošetřování, terasování a ochrany životního prostředí. Všechny kurzy se odehrávaly na školních farmách. Školení prováděli místní lektoři nebo lektoři z České zemědělské univerzity v Praze (ADRA, 2010).

Tento zemědělský projekt se setkal s velmi dobrou odezvou. „*Návštěvnost tréninků dosáhla přes 90 %. Lidé byli motivovaní. Docházeli na přednášky se zájmem*“ (osobní sdělení Laube, 2012). Po první sezóně byli farmáři dokonce prodat svůj přebytek na místním trhu, což se také může považovat za velký přínos tohoto projektu. Zemědělcům se jen málokdy podařilo vypěstovat dostatek plodin, kterým by uživilí svou rodinu, dobytek a ještě přebytky prodali na trhu. Vláda zemědělce nepodporuje, více jak 30 let se do tohoto sektoru neinvestovalo. Od 90. let je trh zaplaven zbožím z USA a Dominikánské republiky. „*Na Haiti je velmi náročné, ba takřka nereálné prodat zemědělskou produkci na jiném než zcela lokálním trhu ve vesnicích. Trh je zaplaven levnými dotovanými výrobky z USA a Dominikánské republiky (např. vajíčka, chleba, rýže či kuřata dovezená z USA jsou levnější než lokální produkce)*“ (osobní sdělení Němec, 2012).

6.3.4. Zkušenosti rozvojových aktérů na Haiti

Práce na Haiti je velmi obtížná a často nese rizika nezdaru. České projekty v oblasti zemědělství se však dočkaly až nečekaného úspěchu a pozitivní reakce farmářů. „*Myslím si, že přínos projektu je obrovský. Vychází to z toho, že všechny komunity, se kterými jsme spolupracovali, chtějí pokračovat dál*“ (osobní sdělení Laube, 2012).

Zemědělství hraje na venkově důležitou roli, poněvadž právě práce na poli či péče o dobytek přináší obyvatelstvu určitou jistotu, kterou v nefunkčním a chaotickém státním systému postrádají. Čeští realizátoři se museli vypořádat s následujícími problémy:

- Omezený počet možností ze strany dodavatelů lokálních semen. Na Haiti totiž existují pouze 2 – 3 dodavatelé.

- Nestabilní politická situace během prvního kola voleb způsobila evakuaci rozvojových pracovníků, a tím i stagnaci projektu.
- V zemi je pouze jedna zpevněná silnice táhnoucí se od severu k jihu. Pokud dojde k dopravní zácpě, nedá se naprosto nic přepravit.
- Velmi obtížné je vyjednávání ohledně pozemků, jelikož mnoho vlastníků půdy žije v Americe. Zemědělský projekt, snažící se bojovat proti erozi, potřebuje větší pozemek pro zalesnění. Ten se nedá na Haiti sehnat. Většinou se nedá najít majitel a pokud se sežene, tak chce velké peníze za zalesnění pozemku.
- Obrovská byrokracie, kdy ani po 5 hodinovém jednání se nic nedomluví (osobní sdělení Laube, 2012).
- Na Haiti existuje velké množství sdružení, se kterými se může navázat potenciální spolupráce. Důležité je si partnera prověřit, protože většina z nich má pouze doklad o vzniku, ale jinak nepracuje (osobní sdělení Klimková, 2012).

Je velmi těžké se vypořádat se všemi problémy. Jakub Němec, bývalý koordinátor zemědělského projektu říká: *„Mohli jsme být mnohem rychlejší a koordinovanější na začátku. Mohli jsme mnohem více zahrnout místní komunity do přípravy projektů. Mohli jsme urychlovat byrokracii... Těch „mohli jsme“ jsou stovky a tisíce“* (osobní sdělení Němec, 2012).

6.4. Infrastruktura

Haitská infrastruktura patří k jedné z nejzaostalejších na světě. Její nízká kvalita brání zemi v ekonomickém růstu a redukci chudoby. Zlepšení v jednotlivých sektorech (elektrická energie, silniční síť, voda a sanitace, informační a komunikační technologie) probíhá od roku 1999, ale velmi pomalým tempem. Země proto zůstává daleko za průměrnou úrovní států Latinské Ameriky. Propastný rozdíl v ukazatelích vykazuje Haiti i ve srovnání s Dominikánskou republikou, s níž sdílí stejný ostrov (WB, 2008). Přístup k různým sektorům infrastruktury se liší mezi městem a venkovem, chudými a bohatými a zvláště mezi regiony.

Všeobecně je kvalita poskytovaných služeb neadekvátní navzdory značným investicím ze strany státu a mezinárodního společenství. Vinu na tom má bezpochyby

slabá národní administrativa a politická nestabilita. Důležitou roli v poskytování základních služeb hrají nevládní haitské i světové organizace.

6.4.1. Elektrická energie

Společnost Electricité d'Haiti, pod správou Ministerstva dopravy a komunikací, zodpovídá za přenos a distribuci elektřiny. Elektrická energie je produkována z jedné vodní elektrárny, která dokáže zásobit po 24 hodin sedm dní v týdnu pouze 1/3 hlavního města, což odpovídá asi 10 % celkové populace Haiti. Běžně se však stává, že spotřeba energie je vyšší, a tak se tok elektřiny zastaví po 8 nebo 10 hodinách. Na venkově se s elektřinou nesetkáme vůbec, zvláště v nejchudších oblastech na severu země. Větší komunity, např. farnosti, školy, zdravotnická zařízení, disponují generátory, které pouští na hodinu denně (osobní sdělení Klimková, 2012). Vesničané si energii pro vaření a topení zajišťují dřevěným uhlím, čímž přispívají k větší degradaci půdy. Ve městech bez elektřiny se pak používají propan-butanové láhve (Verner et Egset, 2007).

6.4.2. Doprava

Haitská dopravní infrastruktura je nejen nedostatečně rozvinutá, ale její stav se od roku 2004 neustále zhoršuje. V zemi je silniční síť dlouhá asi 4 500 km, z toho pouze 18 % se zpevněným povrchem. Dvě dálnice (severní a jižní) protínají zemi od severu k jihu. Obě začínají v hlavním městě Port-au-Prince. Severní dálnice spojuje Port-au-Prince a Gonaïves, ta jižní zase Port-au-Prince a Les Cayes, Léogâne a Petit Goave (WB, 2008). Země dále disponuje 10 většími přístavy, které mohou pojmout středně těžká plavidla, 12 menšími přístavy a několika přístavními hrázemi (Lundahl, 2011). Největší přístav se nachází v Port-au-Prince. Mohou v něm zakotvit jak osobní, tak i dopravní lodě. Díky velkým poplatkům a dlouhým byrokratických postupům patří tento přístav k nejdražším v Karibském moři. Letiště v Port-au-Prince a Cap Haitian přijímají mezinárodní lety, ostatní 4 startovací plochy slouží pouze pro domácí lety.

Veřejná doprava, jak ji známe v České republice, na Haiti prakticky neexistuje. Většina lidí cestuje autem, na kole, pěšky nebo na oslu. Haitští řidiči často

nevlastní řidičské průkazy, nedodržují se silniční pravidla a silnice nejsou značeny. Cestování se tak na Haiti stává velmi rizikovou záležitostí (Global Security, 2012).

6.4.3. Voda a sanitace

Přístup k nezávadné vodě a sanitaci patří k nejpálčivějším problémům dnešního Haiti. Hlubinné kvalitní vody je v zemi nedostatek. Na venkově si lidé berou vodu z řek (8 %), nechráněných studen (5 %) a pramenů (37 %). Ve městech si pak lidé vodu kupují v plastových lahvích (20 %), získávají ji z cisteren (4 %) nebo nechráněných studní (3 %) (WHO/UNICEF, 2012). Někteří se dokonce naučili pít mírně slanou vodu, což s sebou přináší zdravotní rizika (osobní sdělení Rožkanin, 2012).

Oficiálně dvě státní firmy CAMEP a SNEP zajišťují dodávku vody do domácností. CAMEP pouze v Port-au-Prince a SNEP v menších městech a na venkově. Služby poskytované státními podniky jsou velmi špatné. Dodávka vody se během dne přerušuje a kvalita nedosahuje nezávadné pitné vody (WB, 2008). Toto tvrzení dosvědčuje i fakt, že přístup k pitné vodě poskytované soukromými či veřejnými společnostmi má pouhých 51 % obyvatel na venkově ve srovnání s 85 % ve městech (WHO/UNICEF, 2012).

Úroveň sanitace je vždy velmi individuální. Města ani vesnice nemají vybudovanou kanalizaci ani čističku odpadních vod. Hygienická zařízení se většinou skládají z latrín a septiku ilegálně napojeného na kanály odvádějící dešťovou vodu (WB, 2008). Podle WHO/UNICEF má k sanitačním zařízením přístup asi 24 % městského a 10 % venkovského obyvatelstva (WHO/UNICEF, 2012).

6.4.4. Telekomunikace

Navzdory velké chudobě a nízké gramotnosti se každoročně zvyšuje počet lidí vlastnících mobilní telefon a používajících internet. Telekomunikační služby zajišťují na Haiti čtyři operátoři, největší z nich je národní společnost TELECO a zbývající tři DIGICEL, COMCEL a HAITEL jsou nové společnosti, které začaly na trhu působit až od roku 1998, kdy se otevřel trh i pro konkurenci. V roce 2008 vlastnilo mobilní

telefon přes 1, 8 mil. Hait'anů, z čehož asi 1, 2 mil. mají síť u DIGICELu (WB, 2008). Internet na Haiti používá 836 434 lidí, což je asi 9 % populace (The World Bank, 2012).

6.4.5. Projekt na výstavbu studní

Oblast Baie de Henne na severu země patří k nejchudším na Haiti. Nedostatek vody, lesů, vzdělávacích a zdravotnických zařízení ponechává lidi v absolutní chudobě bez výhledu na lepší budoucnost. České projekty se často zaměřují zvláště na tuto oblast. Jeden z důvodů je ten, že v této oblasti žil český misionář P. Roman Musil, který znal místní obyvatele, komunity a prostředí.

Občanské sdružení Fidcon v roce 2009 na podnět Romana Musila dopravilo do země vůz Praga V3S, který dokáže jezdit i v náročném horském terénu. Tato spolupráce se přehoupala do dlouhodobého projektu zaměřeného na výstavbu studní. V roce 2010 po vzrůstu mediálního zájmu a zjednodušení odbavování materiálu v haitském přístavu mohla být v červenci odeslána první těžká technika na vrtání. Do roku 2012 bylo vyvrtáno 11 studní, které jsou situovány vždy co nejbližší komunitě, která pro vodu dříve musela chodit i do oblastí vzdálených 3 hodiny cesty (Praga-Haiti, 2012).

Na Haiti existují firmy i nevládní organizace, které se zabývají vrtáním studní. Působí ovšem pouze v oblasti hlavního města. „*Jejich soupravy jsou větší a po nebezpečných komunikacích se těžko pohybují a asi se jim to nevyplatí ani finančně*“ (osobní sdělení Rožkanin, 2012).

Umístění 11 nových studní vytipoval český misionář Roman Musil. Po jeho odchodu z Haiti organizace spolupracuje s místní charitou sídlící v Port de Paix. Kněz P. Jocelyn jim zajišťuje zázemí, doporučuje osoby vhodné ke spolupráci a také se za ně zaručuje svým jménem. Vyvrtat jednu studnu zabere celý den. Nejprve se vždy musí lokalizovat vhodné místo. Někdo využívá tradičnější metody pomocí virgule, ostatní pak používají geologickou mapu. Haitské geologické podloží je nekvalitní – vápencové. Voda se nachází ve velké hloubce, proto je k vybudování jedné studny potřeba více vrtů. Po nalezení vydatného pramene se namontuje čerpadlo, které funguje na nožní nebo ruční pohon.

(Zdroj: ESRI Base Maps, 2012)

Obr. 8 Oblasti, kde o. s. Fidcon vrtá studny

Na Haiti vždy odjíždí tříčlenná mise složená ze specialistů, kteří ovládají vrtání, řízení a opravu automobilů, francouzštinu a dokáží si poradit v případě zdravotního problému. Na místě se pak k misi přidávají dva místní lidé, kteří prošli určitým technickým školením. U těch se předpokládá, že by v budoucnu mohli vrtání studní převzít (osobní sdělení Rožkanin, 2012).

Voda na Haiti, zvláště v severských oblastech, patří ke vzácným zdrojům, kterých je nedostatek. Občanské sdružení Fidcon díky svým projektům zpřístupňuje vodu nejhudším vrstvám obyvatelstva, proto se může zlepšovat hygiena, a tím i zdraví obyvatelstva. Lidé se tak místo 3 - 4 hodin chůze pro vodu mohou věnovat práci a děti vzdělávání. I přes náročné prostředí s řadou problémů ztěžující průběh projektu (fluktuační ceny komodit, velká korupce a dlouhá čekací doba pro vyčlenění techniky z přístavu, tropické klima atd.), chce organizace i nadále pokračovat ve své činnosti s možností rozšíření o výstavbu oáz kolem studní nebo vybudování nádrží na dešťovou vodu.

Zkušenosti občanského sdružení Fidcon na Haiti:

- Kvůli obrovské byrokracii není možné získat z přístavu materiál dříve než po 5-6 měsících. Spousta materiálu poslaného na Haiti po zemětřesení stále zůstává

v přístavu, a to zvláště kvůli úplatkům, které organizace odmítají platit místním úředníkům.

- Lidé na severu země jsou vděční za každou malou pomoc. Obyvatelé tohoto regionu se nesetkávají s pomocí ani ze strany vlády ani ze strany jiných rozvojových organizací. *„Na druhou stranu čím více jdete na jih, tím více se setkáváte s lidmi, kteří k neziskovým organizacím přistupují tak, že je úkolem Evropanů a Američanů v zemi pomáhat a řešit problémy, které jim způsobili“* (osobní sdělení Rožkanin, 2012).
- *„Haiti je země, kde není nic jisté. Nemůžeme se opřít o nějaké termíny, stabilitu v cenách. Všechno se mění“* (osobní sdělení Rožkanin, 2012).

7. Diskuze

Haiti nikdy nepatřilo k prioritním či programovým zemím České republiky a také nikdy nebylo v zájmu našeho státu v této zemi působit a navázat dlouhodobější spolupráci. V českých médiích se jen zřídka objeví nějaké zprávy o Haiti, a to většinou jen v souvislosti s přírodními katastrofami, nepokoji a puči. Tato malá a jednostranně zaměřená informovanost zanechává v lidech negativní přístup ke státům třetího světa a celkové rozvojové pomoci. Pro pochopení haitských problémů je nejdůležitějším vodítkem historie země. Haiti si od svého objevení Kryštofem Kolumbem v roce 1492 až do současnosti prošlo velmi bolestnými událostmi způsobenými jak vlastní vinou, tak vinou států snažících si získat větší ekonomický či politický vliv.

Ostrov Hispaniola se stal první zastávkou výpravy Kryštofa Kolumba, a tím i první španělskou kolonií Nového světa. Po vyvraždění původních arawackých indiánů a po vytěžení nevelkých zásob zlata se Španělé přesunuli do lukrativnějších států Jižní Ameriky a 1/3 ostrova postoupili Francouzům, jejichž více jak 100 let působení nechalo zakořenit závažným problémům sužujících zemi dodnes. V první řadě byla naprosto změněna demografická struktura země. Půl milionu otroků přivezených z různých koutů Afriky nechalo vzniknout hybridní kultuře vytvořené ze dvou základů – francouzské a africké tradice, jejichž sjednocujícím znakem je kreolština. Mezi bílými Francouzi a černými otroky vznikla vrstva mulatů, kteří jsou dodnes nejbohatšími a nejvlivnějšími občany sídlícími spíše ve Spojených státech amerických a skrytě řídící haitskou politiku. I když si Haiti během této doby získalo označení Perla Karibiku a nejbohatší francouzská kolonie, zaplatilo za to velkou daň. Kvůli zakládání rozlehlých plantáží se započalo s kácením vzácných dřevin. Absence lesů způsobila velkou erozi a ztrátu úrodné půdy. Z tohoto období francouzské koloniální správy si Haiti bezesporu odneslo: absenci národnosti sounáležitosti, nerovné rozložení do menšinové vrstvy elit pohrdající většinovou vrstvou chudých a touhu po majetku. Samozřejmě Francie nezpůsobila všechny problémy, se kterými se Haiti potýká.

Po získání nezávislosti začalo období nestability vyznačující se neustálým střídáním politických představitelů a velkou brutalitou ke svým vlastním lidem. V tomto období došlo k zakořenění protekcionismu, diktátorství a korupce jako základních znaků haitského politického systému, které provázejí zemi dodnes. Haiti je označováno za nejchudší zemi západní polokoule v níž se koncentrují snad všechny problémy

rozvojového světa. Zahraniční rozvojová spolupráce jak od bilaterálních, tak multilaterálních donorů byla zatím neúspěšná.

Snahy o pozitivní změnu musí vycházet z Haiti. Jakýkoli nepromyšlený zásah jako např. první americká intervence vedená v duchu: „my jsme Vás přišli naučit vládnout“, vede Hait'any k ještě větší zatvzelenosti a pocitu nového kolonialismu. Pro efektivnější rozvoj je důležité začít brát Hait'any jako rovnocenné partnery i přes jejich častou nespolehlivost a navázat spolupráci s místními organizacemi, které lépe znají místní podmínky a obyvatele. Ze zkušenosti českých aktérů vyplývá, že místní organizace se cítily velmi ohrožené během humanitární krize v roce 2010. Do země přijelo mnoho organizací a jen malé procento navázalo spolupráci s místními. Podobně tomu je i v oblasti rozvoje. Z dosavadních zkušeností se ukázalo, že rozvoj země bude probíhat velmi pomalu. Naše projevuující se nadřazenost nad místními a ignorace jejich vědomostí mohou způsobit ještě větší zpomalení tohoto procesu.

Podle mého názoru je tedy důležité si v rozvojové spolupráci na Haiti klást spíše malé cíle a budovat partnerství s místními organizacemi, kterým nenásilnou formou předáme naše zkušenosti a sami tak porozumíme jejich odlišné kultuře. Důležité je také zlepšovat lidský kapitál, neboť jen vzdělaná a zdravá populace může změnit podobu země. Samozřejmě by měl být kladen důraz i na vytváření institucí a podporu demokracie.

Rozvojová spolupráce na Haiti je velmi zdlouhavá bez rychle viditelných výsledků. Zde narážíme na nepravdělný přísun financí od donorů. Pokud donoři nevidí rychlé uspokojivé výsledky, zaměří se na krátkodobé a snáze splnitelné cíle nebo ze země úplně odejdou. V případě Haiti je nutná velká trpělivost a ochota poskytovat pomoc bez očekávání ekonomického a politického vlivu.

Spojené státy americké jsou největším bilaterálním donorem Haiti. Každoročně zde investují obrovské množství finančních prostředků. Na druhou stranu si USA z Haiti udělaly odbytiště pro své vlastní zboží. Dovoz dotované americké rýže a dalších základních potravin zničil haitský trh, a tím i demotivoval haitské zemědělníky zlepšovat své postupy a praktiky. Pokud se tedy rozvojová pomoc zaměří na inovaci zemědělského sektoru, musí počítat s tím, že přístup na trh je velmi omezený. USA mají na Haiti obrovský vliv, který se na straně amerických neziskových organizací snaží o pozitivní změnu a na straně americké politiky je snaha z Haiti získat co nejvíce.

Česká i Slovenská republika působí na Haiti prostřednictvím nevládních organizací. Charita SR a ČR, ADRA, Fidcon a VŠ sv. Alžběty se zaměřují na

dlouhodobé projekty v oblasti vzdělání, zdravotnictví, infrastruktury a zemědělství. Většina projektů je určena nejzranitelnějšímu chudému obyvatelstvu na severozápadě země v provincii Nord-Ouest. Výsledky jejich práce jsou momentálně jen velmi těžko zhodnotitelné. Ve svých projektech se nesnaží o změnu systému, ale pokouší se změnit životy jednotlivců, kteří by zůstali v absolutní chudobě. Efektivita práce českých i slovenských neziskových organizací bude znatelná až za více let, kdy se vzdělané děti postaví na vlastní nohy a budou schopny něco změnit.

ADRA i Charita ČR se zaměřily na zemědělství v oblastech postižených zemětřesením. Člověk v tísní poskytoval humanitární pomoc, při které se zaměřil na sektor vzdělání. Člověk v tísní na Haiti zatím stále působí, ale ještě není jisté, zda zde zůstane dlouhodobě.

Podle výpovědí českých humanitárních i rozvojových aktérů je zřejmé, že se práce daří. Je však velmi zdlouhavá a vyžaduje trpělivost a odhodlání.

8. Závěr

Haiti za poslední dvě desetiletí intenzivní rozvojové pomoci zůstává nejchudším státem západní polokoule. Dvě stě let trvající politická nestabilita, doprovázená násilím, devastací přírody, nekontrolovatelným populačním růstem, nízkými investicemi do lidského rozvoje uvrhla zemi do bludného kruhu, ze kterého se jí zatím nepodařilo vymanit.

Vodítkem k porozumění dnešní složité situaci slouží historie. Haiti se stalo nejprve španělskou kolonií. Velkou slávu a pojmenování Perla Karibiku získalo až během francouzské koloniální správy. Francie sice udělala z Haiti vysoce prosperující zemi, na druhou stranu zapříčinila změnu demografického složení obyvatelstva a značnou erozi půdy díky kácení lesů. Všechny problémy však nezpůsobila pouze koloniální správa. Od získání nezávislosti se na Haiti rozhořelo násilí, nastoupily autoritativní režimy a korupce. Země se tak propadla na úplné ekonomické i sociální dno.

Zájem o Haiti po nenaplnění stanovených cílů a neustále se opakujících chybách u mezinárodních donorů pomalu upadal. Nový život do rozvojové debaty o Haiti vneslo až devastující zemětřesení na počátku roku 2010, které zničilo hl. město Port-au-Prince a přilehlé oblasti. O život přišlo více jak 220 tisíc lidí včetně zástupců zahraničních misí a nevládních organizací. Mezinárodní společenství na tuto přírodní katastrofu nevídaných rozměrů zareagovalo obrovskou solidaritou. Celou humanitární akci měla na starosti OCHA, která zřídila 12 středisek pro efektivní poskytování pomoci. Ze závěrečných evaluací a výpovědí českých humanitárních aktérů se OCHA nepodařilo celou situaci efektivně řídit. Střediska fungovala jen na lokální úrovni a dokázala zkoordinovat pouze práci velkých organizací. Způsobeno to bylo zvláště nekontrolovatelným přílivem malých nevládních organizací naprosto neznalých haitských poměrů. Dalšími slabými místy se ukázal být nevyjasněný mandát jednotek MINUSTAH a OCHA, působení haitské policie a amerických vojenských jednotek. Velkou vinu na některých neúspěších humanitární pomoci nese i stát, který brzy po zemětřesení začal práci organizacím komplikovat nesmyslnými nařízeními a zdoluhavou byrokracií.

Co bude s Haiti dál, zůstává zatím nevyjasněnou otázkou. V březnu 2010 se konala konference ve Washingtonu, kde se donoři zavázali poskytnout finance pro rekonstrukci a obnovu země. Většina zemí zatím tyto závazky nesplnila. Mnoho

mezinárodních vládních i nevládních organizací po prvotní humanitární krizi a po nepokojích spojených s prezidentskými volbami zemi opustilo. Po dvou letech se toho na Haiti moc nezměnilo. Hlavní město se stále čistí od trosk, lidé přebývají v uprchlických táborech, které jsou z hygienického i finančního hlediska dále neudržitelné. Země se začíná pomalu vracet k násilí a nestabilitě.

České nevládní organizace vykazaly po zemětřesení velkou míru profesionality tím, že v prvních dnech chaosu do země nepřijely, ale raději poskytly finance svým partnerským organizacím, které na Haiti dlouhodobě působí a znají všechny problémy země. Až po deseti dnech se vypravily na místo. Charita ČR a ADRA ČR se nejprve přidaly ke svým mezinárodním týmům a teprve po identifikační misi začaly pracovat na vlastních projektech.

Obecně se všechny české nevládní organizace zaměřovaly na dlouhodobější projekty, neboť nechtěly všechny své finance utratit za provizorní řešení. Bohužel Česká republika nemá v zájmu poskytovat pomoc Haiti dlouhodobě, a proto na rok 2012 už nevyčlenila pro tuto zemi finance na humanitární pomoc. Podobně je tomu i ve světě. Významně klesají finance Evropské komise a největších donorů. Jedním z hlavních důvodů je, že na Haiti nikdy nezískají žádný politický ani ekonomický vliv. Všechno dovoz je etablovaný na Spojené státy. Ostatní země nemají velkou šanci prorazit na haitský trh. Podobně je tomu i v politice. USA jsou největším haitským bilaterálním donorem. Díky tomu, že rozvojová pomoc tvoří 70 % vládního rozpočtu mají USA významný vliv i na politická jednání.

ADRA, Charita ČR, občanské sdružení Fidcon a ze Slovenské republiky Slovenská katolická charita a VŠ sv. Alžběty na Haiti mají v současné době rozvojové projekty v sektoru zdravotnictví, zemědělství, infrastruktury a vzdělání. Organizace se při implementaci projektů musí vypořádat s velkou korupcí, byrokracií, nespolehlivostí haitských partnerů, nedostatečnou infrastrukturou, vzrůstajícím násilím a neustále se měnícími cenami komodit.

České i slovenské organizace nejčastěji působí na severu země v provincii Nord-Ouest, kde ještě do roku 2011 mohly spolupracovat s českým misionářem Romanem Musilem. Slovenská katolická charita a ADRA ČR zůstaly přítomny v oblastech zničených zemětřesením, kde na humanitární pomoc navázaly rozvojové projekty. Projekty českých i slovenských organizací si získaly důvěru místních lidí a zvláště v zemědělském sektoru dokázaly rolníky nadchnout pro efektivnější způsoby pěstování plodin a chovu dobytka.

Práce na Haiti je zdlouhavá a vyžaduje velkou trpělivost. Projekty musí být vytvářeny s kulturní citlivostí a s přizpůsobením se na místní poměry. Stanovením drobných cílů se organizace vyhnou neúspěchům a také neztratí důvěryhodnost u dárců.

9. Shrnutí

Cílem mé bakalářské práce je na základě vybraných českých i slovenských projektů charakterizovat zkušenosti humanitárních a rozvojových aktérů na Haiti.

První kapitola se věnuje fyzicko-geografické a socio-ekonomické charakteristice Haiti, kde je kladen zvláštní důraz na historii země. Tato charakteristika tvoří základ pro snazší porozumění souvislostem současných problémů na Haiti.

Další kapitola se věnuje humanitární pomoci po zemětřesení v roce 2010. Nejprve jsou vysvětleny příčiny a důsledky přírodní katastrofy, následně reakce mezinárodního společenství a nakonec pak samotná humanitární pomoc poskytovaná českými i slovenskými nevládními organizacemi obohacena o jejich zkušenosti.

V závěrečné kapitole je poukázáno na problémy v sektoru zdravotnictví, vzdělání, zemědělství a infrastruktury s následnou charakteristikou získaných zkušeností s implementací rozvojových projektů organizací z České a Slovenské republiky ve výše popsaných sektorech.

Klíčová slova: Haiti, humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, nevládní organizace

Summary

The aim of my bachelor's thesis is to characterize the experience of humanitarian and development aid workers through examples from Czech and Slovak projects in Haiti.

The first chapter focused on the geographic and socio-economic characteristics of Haiti, with particular emphasis on history which supplies a theoretical basis for the understanding of contemporary problems in Haiti.

The next chapter describes humanitarian aid after the earthquake in 2010. Firstly there is an explanation of the causes and consequences of the natural disaster and the humanitarian aid of the international community which followed. In the end of the chapter is focused on the experience of Czech and Slovak humanitarian aid workers after the earthquake.

The last chapter shows the serious problems in haitian health care, education, agriculture and infrastructure. There is a description of experience in implementing development projects in these sectors.

Key words: Haiti, humanitarian aid, development assistance, non-government organizations

10. Seznam literatury

Knižní zdroje

BUSS, T. a GARDNER, A. *Haiti in the Balance: Why foreign aid has failed and what we can do about it*. Washington, D. C.: The Bookings Institution, 2008. ISBN 978-0-8157-1391-3.

GIRARD, P. *Haiti: The tumultuous History - From Pearl of the Caribbean to Broken Nation*. New York: Palgrave Macmillan, 2010. ISBN 978-0-230-10661-1.

HAGGERTY, R. A. *Dominican Republic and Haiti: Country studies*. Washington, DC: Department of the US Army Haiti Reborn, 1991.

HALLWARD, P. *Damming the flood: Haiti and the politics of containment*. New York: Verso, c2010, 474 s. ISBN 978-184-4674-664.

JARED M. *Kolaps: Proč společnosti zanikají a přežívají*. Praha: Academia, 2008. ISBN 9788020015891.

JEAN, A. *The role of agriculture in the economic development of Haiti: why are the haitian peasants so poor?*. Bloomington, IN: AuthorHouse, 2008, 232 s. ISBN 14-343-9975-3.

KŘÍŽOVÁ, M. *Haiti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-424-1.

LUNDAHL, M. *Poverty in Haiti: Essays on Underdevelopment and Post Disaster Prospects*. New York: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 978-0-230-28941-3.

MERTZ, H. C. *Dominican Republic and Haiti: Country studies*. Washington DC: Department of the US Army, 2001.

MIDDLETON, N. *Humanitarian assistance?: Haiti and beyond*. London: Seagull Books, 2010. ISBN 978-190-6497-767.

SPEARS, A. K. a JOSEPH, C. B. *The Haitian Creole language: history, structure, use, and education*. Lanham: Lexington Books, c2010, 297 s. ISBN 978-073-9112-366.

THE WORLD BANK. *Haiti: Public Expenditure Management and Financial Accountability Review*. Washington D.C.: The World Bank, 2008. ISBN 978-0-8213-7591-4.

VERNER, D. a EGSET, W. *Social Resilience and State Fragility in Haiti*. Washington, D.C.: World Bank, 2007, 120 s. ISBN 08-213-7187-8.

Internetové zdroje

ACHO. *Česká Charita na Haiti tři měsíce po zemětřesení* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: http://www.acho.charita.cz/images/haiti/tz_AcharitaOL_100409_HAITI.pdf

ACHO. *Rozvojová činnost ACHO na Haiti* [online]. c2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z:

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=87&Itemid=109

ADRA. *Výroční zpráva 2010* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.adra.cz/file/522>

AGENCE NATIONALE DE LA RECHERCHE. *Presentation of the funded projects in 2010 for the « Haiti Earthquake » FLASH call* [online]. 2010 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: http://www.agence-nationale-recherche.fr/fileadmin/user_upload/documents/aap/2010/finance/haiti-funded-projects-2010.pdf

ALIAGA, B. a YAMAMOTO, M. *12 January 2010 Haiti Earthquake and Tsunami Event Post-Event Assessment of CARIBE EWS Performance* [online]. Vdds : UNESCO, 2010 [cit. 2011-11-20].

Dostupné z WWW: <http://www.unisdr.org/files/14163_188151m1.pdf>.

ASB. *Vplyv zemetrasenia na stavebné konštrukcie* [online]. 2011 [cit. 2012-04-11].

Dostupné z: <<http://www.asb.sk/stavebnictvo/materialy-a-vyrobky/murovacie-materialy/vplyv-zemetrasenia-na-stavebne-konstrukcie-4863.html>>

BHATTACHARJEE, A. a LOSSIO, R. *Evaluation of OCHA Response to the Haiti Earthquake* [online]. January 2011 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://ochanet.unocha.org/p/Documents/Evaluation%20of%20OCHA%20Response%20to%20the%20Haiti%20Earthquake.pdf>

BRITANNICA. *Encomienda* [online]. 2012b [cit. 2012-02-07].

Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/186567/encomienda>

BRITANNICA. *Haiti* [online]. 2012a [cit. 2012-03-07].

Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/251961/Haiti>

BRITISH GEOLOGICAL SURVEY. *Haiti Earthquake* [online]. 2010 [cit. 2012-04-11]. Dostupné z:

<<http://www.bgs.ac.uk/research/earthquakes/haitiEarthquakeJan2010.html>>

CIA. *The World Factbook* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ha.html>

CRS. *Haiti Earthquake: Two years later* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://crs.org/emergency/haiti/downloads/haiti-stewardship-report-2012.pdf>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Haiti* [online]. 2011a [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=830>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Lidé na Haiti se učí pomáhat sami sobě* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=833&idArt=1539>

ČLOVĚK V TÍSNI. *People in Need in Haiti* [online]. 2011b [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/download/pdf/365.pdf>

DOING BUSINESS. *Economy rankings* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

EBERHARD, M. O., et al. *The MW 7.0 Haiti Earthquake of January 12, 2010 : USGS/EERI Advance Reconnaissance Team Report* [online]. Virginia : U.S. Geological Survey, 2010 [cit. 2011-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://pubs.usgs.gov/of/2010/1048/>>.

ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. *Democracy Index 2010* [online]. 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf

ETH. *KOF Index of Globalization* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://globalization.kof.ethz.ch/static/pdf/rankings_2011b.pdf

FUND FOR PEACE. *The Failed States Index* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.fundforpeace.org/global/?q=fsi-grid2011>

GEOHIVE. *Haiti population statistic* [online]. 2000-2011 [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <<http://www.geohive.com/cntry/haiti.aspx?levels=Ouest>>

GLOBAL SECURITY. *Infrastructure* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/haiti/infrastructure.htm>

GOVERNMENT OF CANADA. *Rebuilding Haiti after the Earthquake* [online]. 2011-01-07 [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://www.canadainternational.gc.ca/haiti/highlights-faits/Faq-Foire-Reconstruction.aspx?view=d#3>

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF HAITI. *Action Plan for National Recovery and Development of Haiti: Immediate key initiatives for the future* [online]. March 2010 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: http://www.haiticonference.org/Haiti_Action_Plan_ENG.pdf

GRÜNEWALD, F. a BINDER, A. *Inter-agency real time evaluation in Haiti:* [online]. August 31, 2010 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: http://www.urd.org/IMG/pdf/Haiti-IASC_RTE_final_report_en.pdf

HAGGERTY. *Haiti: Country Study* [online]. 1989 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://countrystudies.us/haiti/>

HUMANITARIAN RESPONSE. *One year after the spread of the cholera epidemic* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://haiti.humanitarianresponse.info/Default.aspx?tabid=167>

HANDS FOR HELP. *Projekt Help Haiti* [online]. c2010 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.handforhelp.cz/cs/o-projektu-help-haiti.html>

CHARITA ČR. *Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce 2010* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.charita.cz/tiskove-oddeleni/ke-stazeni/vyrocní-zpravy/>

CHARITA ČR. *Zemědělci na Haiti získali osivo a nářadí pro svá pole* [online]. 2011 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://caritasczech.org/kde-pusobime/amerika/haiti/zemedelci-na-haiti-ziskali-osivo-a-naradi-pro-sva-pole/>

INDEX MUNDI. *Haiti* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z: <http://www.indexmundi.com/haiti/>

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Šéf OSN vyjádřil na Haiti účast místním lidem, vzdal hold kolegům z OSN, kteří přišli o život.* [online]. 2010 [cit. 2012-04-11].
Dostupné z: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1574>>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Stabilisation and reconstruction after the quake* [online]. 31 March 2010 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z:
http://www.crisisgroup.org/~media/Files/latin-america/haiti/32_haiti___stabilisation_and_reconstruction_after_the_quake.pdf

INTERNATIONAL MONETARY FUND. World Economic Outlook Database [online]. 2011 [cit. 2012-03-05].
Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/index.aspx>

MERLIN. *Is Haiti's health system any beter?* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09].
Dostupné z:
http://www.who.int/workforcealliance/knowledge/merlinhaiti_2011report.pdf

MZV ČR. *Vláda posílá Haiti 20 milionů korun* [online]. 2010 [cit. 2012-04-11].
Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/z_medii/vlada_posila_haiti_20_milionsu_korun.html

NASA. *Topography Along the Enriquillo-Plaintain Garden Fault, Haiti* [online]. 2010 [cit. 2012-04-11].
Dostupné z: <http://earthobservatory.nasa.gov/NaturalHazards/view.php?id=42307>

OECD. *QWIDS* [online]. 2012 [cit. 2012-04-08].
Dostupné z: <http://stats.oecd.org/qwids/>

OFFICE OF THE HISTORIAN. *MILESTONES: 1914-1920: U.S. Invasion and Occupation of Haiti, 1915–34* [online]. 2010 [cit. 2012-04-08].
Dostupné z: <http://history.state.gov/milestones/1914-1920/Haiti>

ONE RESPONSE. *Haiti: The Cluster Approach in Haiti* [online]. 2010 [cit. 2012-04-11].

Dostupné z: <http://onerresponse.info/Coordination/ClusterApproach/Pages/Haiti.aspx>

OXFAM. *Haiti: A Once-in-a-Century Chance for Change* [online]. March 2010 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/bp136-haiti-once-in-a-century-220310.pdf>

PAHO. *Haiti* [online]. 2007 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.paho.org/hia/archivosvol2/paisesing/Haiti%20English.pdf>

PÁNEK, Š. *Pomoc lidem na Haiti* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/download/pdf/255.pdf>

PATRICK, J. *Haiti Earthquake Response: Emerging Evaluation Lessons* [online]. June 2011 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/17/4/48165069.pdf>

RENCORET, N. et al. *Haiti Earthquake Response* [online]. July 2010 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: <http://www.alnap.org/pool/files/haiti-context-analysis-final.pdf>

REPUBLIC OF HAITI. *Interim cooperation framework 2004-2006* [online]. 2004 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://haiticci.undg.org/uploads/ReportVersion8%20Eng%20FINAL%20Low%20Res.pdf>

RICE, S. E. a PATRICK. *Index of State Weakness In the Developing World* [online]. 2008 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z:

http://www.brookings.edu/reports/2008/~/_media/59AAE4CEBCA64E138DAC950DEAD2193A.ashx

ROOSEVELT, Theodor. *Theodore Roosevelt's Corollary to the Monroe Doctrine (1905)* [online]. 1904 [cit. 2012-04-08].

Dostupné z: <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=56>

PRAGA-HAITI. *Projekt Praga-Haiti* [online]. c2012 [cit. 2012-04-10].

Dostupné z: <http://www.praga-haiti.cz/O-projektu-Praga-Haiti/Projekt-Praga-Haiti/>

SKCH. *Adopcia na dialku* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.charita.sk/stranky/adopcia-na-dialku>

SKCH. *Charita* [online]. 2011b [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: http://www.charita.sk/docs/pdf/final_web.pdf

SKCH. *Zbierka pre Haiti* [online]. 2011a [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.charita.sk/stranky/zbierka-pre-haiti-1>

STATE UNIVERSITY. *Haiti: Educational System - overview* [online]. c2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://education.stateuniversity.com/pages/598/Haiti-EDUCATIONAL-SYSTEM-OVERVIEW.html>

THE HERITAGE FOUNDATION. *Index of Economic Freedom: Haiti* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/country/haiti>

THE WORLD BANK. *Data: Haiti* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/haiti>

THE WORLD BANK. *Migration & Remittances Data*[online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z:

<http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/0,,contentMDK:22759429~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:476883,00.html>

THE WORLD BANK GROUP. *Interim strategy note for the Republic of Haiti* [online]. November 1, 2011 [cit. 2012-02-27].

Dostupné z: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Full_Report_2836.pdf

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Index CPI 2011* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index-cpi-2011/>

UNDP. *Human development index and its components* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Table1.pdf

UNITED NATIONS. *Report of the Secretary-General on the United Nations Stabilization Mission in Haiti* [online]. 22 February 2010 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2010/200

UNIVERSITY OF OXFORD. *Country Briefing: Haiti* [online]. December 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/external/mpj/Haiti-OPHI-CountryBrief-2011.pdf>

U. S. CENSUS BUREAU. *International Data Base* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.census.gov/population/international/data/idb/country.php>

U. S. DEPARTMENT OF STATE. *Haiti* [online]. October 19, 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1982.htm>

USGS. *Earthquake Summary* [online]. 2010a [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/recenteqsww/Quakes/us2010rja6.php#summary>

USGS. *Magnitude 7.0 Earthquake Strikes Haiti* [online]. 2010b [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://gallery.usgs.gov/audios/330>

USGS. *Help in Haiti - The Role of Science* [online]. 2010c [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://gallery.usgs.gov/audios/342>

VŠ ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE SV. ALŽBETY. *Haiti* [online]. 2010 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.vssvalzbety.sk/projekty/humanitarne-projekty/projekty/haiti/vznik-projektu>

VŠ ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE SV. ALŽBĚTY. *53 schodov k nádeji* [online]. 2011 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z:

<http://www.vssvalzbety.sk/userfiles/Studijne%20oddelenie/bratislava/53schodov.pdf>

WALTON, D. A. a IVERS, L. C. Responding to Cholera in Post-Earthquake Haiti. *The New England Journal of Medicine* [online]. 2011, s. 3-5 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp1012997>

WHO. *Haiti* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z: <http://www.who.int/countries/hti/en/>

WHO/UNICEF. *Improved Sanitation Facilities* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: http://www.wssinfo.org/fileadmin/user_upload/resources/HTI_san.pdf

WHO/UNICEF. *Joint monitoring programme for water supply and sanitation* [online]. 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.wssinfo.org/data-estimates/table/>

WORLD HISTORY ARCHIVES. *The history of land and agriculture of the Republic of Haiti* [online]. 1995 [cit. 2012-04-09].

Dostupné z: <http://www.hartford-hwp.com/archives/43a/034.html>

WORLD RESOURCES INSTITUTE. *Human Settlements: Percent of urban population living in slums* [online]. 2011 [cit. 2012-03-05].

Dostupné z: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/variable-1311.html>

Seznam respondentů

Rozhovor s haitským knězem P. Rodolphem Balthazarem, který působí ve farnosti Baie-de- Henne. Rozhovor poskytnut dne 5. 12. 2011.

Rozhovor s Irenou Klimkovou, koordinátorkou projektu Adopce na dálku pod Arcidiecézní charitou v Olomouci, která na Haiti strávila 5 měsíců. Rozhovor poskytnut dne 16. listopadu 2011.

Rozhovor s Jakubem Němcem, bývalým pracovníkem ADRA ČR, který na Haiti strávil 7, 5 měsíců. Rozhovor poskytnut dne 19. 3. 2012.

Rozhovor s Irenou Klimkovou, koordinátorkou projektu Adopce na dálku pod Arcidiecézní charitou v Olomouci, která na Haiti strávila 5 měsíců. Rozhovor poskytnut dne 22. 3. 2012.

Rozhovor s Lukášem Laubem, bývalým zaměstnancem ADRA ČR. Rozhovor poskytnut dne 14. 3. 2012.

Rozhovor s Evou Zelinovou, koordinátorkou projektů Slovenské katolické charity na Haiti od května 2010 do současnosti. Rozhovor poskytnut dne 19. března 2012.

Rozhovor s Mgr. Petrem Knapíkem, koordinátorem projektu Adopce na dálku pod Slovenskou katolickou charitou v Bratislavě. Rozhovor poskytnut dne 20. března 2012.

Rozhovor s Mudr. Josefem Maradou, který na Haiti působil jako lékař v roce 2008, 2009 a 2010. Rozhovor poskytnut dne 26. 3. 2012.

Rozhovor s Michalem Krčmářem, který pracoval jako logistik ve zdravotních střediscích v Jacmel a Mole St. Nicolas řízených VŠ sv. Alžběty. Rozhovor poskytnut dne 3. 4. 2012.

Rozhovor s Ivo Rožkaninem, koordinátorem projektu Praga-Haiti. Rozhovor poskytnut 28. 3. 2012.